
3 1761 06631501 1

UR SAMUEL HJELMÉRS DAGBOK.

GUSTAF IV ADOLFS FRIERIER

SKISSERADE

AF

ALFRED HJELMÉRUS.

LUND.
COLLIN & ZICKERMAN
(PH. LINDSTEDTS UNIVERSITETS-BOKHANDEL.)

Pris 1 krona.

GUSTAF IV ADOLFS FRIERIER

EFTER

EXPEDITIONSSEKRETERAREN SAMUEL HJELMÉRS
DAGBOKSANTECKNINGAR

AF

ALFRED HJELMÉRUS.

LUND.
COLLIN & ZICKERMAN.
(FIRMA: PH. LINDSTEDTS UNIVERSITETSBOKHANDEL).

LUND 1891.
E. MALMSTRÖMS BOKTRYCKERI.

Förord.

Det lifliga intresse, hvarmed ett urval af expeditionssekreteraren Samuel Hjelmérs dagboksanteckningar omfattats af en trängre läskrets, har förmått utgifvaren att framlägga dem efter en något vidgad plan för den stora allmänheten. Under rubriken „En kunglig trolofningshistoria från förra seklet“ meddelades nämligen i Smålandsposten för sistlidne Januari äfvensom i ett fåtal separataftryck en skildring af Gustaf IV Adolfs knutna och brutna förbindelse med prinsessan Lovisa Charlotta af Mecklenburg—Schwerin, hvarvid Samuel Hjelmérs egenhändiga anteckningar härom bildade reliefen. Konungens frieri till ryska storfurstinnan Alexandra berördes endast för så vidt det sammanhängde med den mecklenburgska trolofningen. Till belysning af den ryska förmälningsplanen meddelas nu ur samma källa hertig Karls bref från Petersburg till erkebiskopen och tvenne andra kyrkans män angående prinsessans religionsfrihet jemte förhandlingarna härom i Stockholms stads konsistorium.

Vid skisseringen af Gustaf IV Adolfs frierier äro jemte Hjelmérs dagboksanteckningar äfven andra samtida uppgifter begagnade.

Gårdsby i Juni 1891.

Alfred Hjelmérus.

Samuel Hjelmér föddes i Urshults prestgård i Småland den 24 Juli 1758. Efter att hafva genomgått Vexiö skola och gymnasium, blef han 1776 student vid Upsala universitet, hvarest han under fem år idkade humanistiska studier vid sidan af juridiska. Med förkärlek egnade han sig åt österländska språk och disputerade 1779 öfver ett filologiskt ämne inom denna forskningsgren, hvilken under hela hans följande lif utgjorde hans älsklingsstudium. Efter aflagd juridisk examen inträdde han 1782 i konungens kansli, hvarvid han enligt gustavianska tidens sed ändrade sitt gamla slägtnamn Hjelmerus till Hjelmér. År 1785 blef han legationssekreterare i Hamburg, der Sverige höll sändebud vid nedersaxiska kretsen. Här anförtroddes honom vigtiga beskickningar till Holland, Belgien, Berlin etc. Utnämnd till chargé d'affaires 1789, vistades han i Hamburg till 1793, då han återvände till Stockholm såsom förste expeditionssekreterare för utrikes ärenden. På begäran af presidenten i wismarska tribunalet, baron Klinckowström, sändes Hjelmér för att biträda denne

vid underhandlingarna angående Gustaf IV Adolfs förmälning med prinsessan Lovisa Charlotta af Mecklenburg—Schwerin. Dessa förhandlingar sysselsatte Hjelmér under ett år i Wismar. Hans följande tjenstgöring i utrikes expeditionen afbröts 1799 af en resa till Hamburg, Frankfurt am Main och Leipzig för att upptaga penninglån för riksgäldskontoret. Vid den stormiga riksdagen i Norrköping 1800 tjenstgjorde han som sekreterare i hemliga utskottet och fick härför mottaga särskildt nådevedermäle af sin konung. År 1803 finna vi honom åter på tysk botten såsom medlem i „Commissionen för Stralsundska Stadsväsendets rättelse", hvarpå ett helt år användes.

„Efter att redligen hafva utfört öfliga tjenster i konselj och kansli och efter upprepad begäran om afsked, beviljades honom detta ändtligen nådigast den 5 Maj 1806", säger hans minnestecknare Nordstedt. Sina återstående dagar framlefde Hjelmér på sin fäderneärfda gård Trehörna i Urshult, i ostörd ro egnande sig åt sina vetenskaper och kommunala värf. Han dog ogift den 12 Maj 1821. Bland yttre utmärkelser, som kommo honom till del, må nämnas, att han för sina utmärkta förtjenster i såväl offentliga som enskilda värf år 1815 erhöll Nordstjerneorden.

Hjelmér egde en mångsidig begåfning, och då härmed förenades en outtröttlig arbetsförmåga och

ett varmt intresse för alla såväl vetenskapliga som sociala frågor af någon betydelse, blef hans bildning både omfattande och djup. Han kom icke att som skriftställare träda i spetsen för den nya tidens jäsande tankar och frihetsrörelser — derifrån hindrade honom fullständigt hans stilla och anspråkslösa väsen —, men hans talrika efterlemnade handskrifter bära vittnesbörd om hans sjelfständiga tankeriktning. Att med grundlig sakkännedom och kritiskt lugn bedöma sin tids sträfvanden var hans styrka.

Bland Hjelmérs literära arbeten må först nämnas hans bibelöfversättningar och dermed sammanhängande språkliga afhandlingar i 7 folianter, skänkta till Smålands nations bibliotek i Upsala. En afhandling „De legato Mss Hjelmeriano“ af Nordstedt (Upsala 1837) lemnar en inblick i dessa frukter af ett träget studiearbete. „Sjelf“, säger Hjelmér, „tillägger jag detta Manuscript icke något värde; men det har kostat mig mycket arbete; och ville ej at det skulle förstöras, inan Män af kunskaper och lärdom pröfvat det. Kanske hafva de saker, hvarom det handlar, ej blifvit förr betragtade ur den Synpunkt jag sökt at fästa, hvilken, om den än icke gillas, likväl torde gifva anledning at rätta åtskilliga misstag, på hvilka man förut trott.“ Hans exegetiska ståndpunkt är rationalistisk: utpreglad kärlek för allegorisk tolkning,

Ett djupt religiöst sinnelag bildade dock grundvalen för den tankebyggnad, som han inom denna forskningsgren uppförde för sig.

I en stor följd af digra volumer har han sjelf sammanfattat sina mångfaldiga bref och uppsatser i literära, språkliga, filosofiska, politiska och ekonomiska ämnen under den karaktäristiska titeln „Fragment af Samuel Hjelmérs litteraira kunskaper, maximer, opinioner, odling och lynne." Vid läsningen af dessa ryckes man mellan beundran för det gedigna innehållet och förundran öfver författarens uraktlåtenhet att bringa detta till vidsträcktare kännedom.

Vårt riksarkiv förvarar Hjelmérs depescher och bref af offentlig karaktär äfvensom en mängd af privat natur; alla ega stort historiskt värde. Några bref, som han tillmätt särskildt intresse, har han intagit i sin Dagbok.

Hjelmérs Dagbok utgöres af 5 volumer och sträcker sig från hans studenttid till dagarne före hans död. Jemte hvarjehanda anteckningar angående hans egna angelägenheter, sysselsättning, väderlek o. d. nedskrifver han äfven hvad af intresse han sett och hört under dagens lopp. Stundtals svälla dessa anteckningar ut till kulturmålningar, isynnerhet under hans resor. Hjelmérs vakna sinne gjorde honom till en skarp iakttagare, och hans starka minne satte honom i stånd att lemna

detaljskildringar, som komma läsaren att lefva in i tidsförhållandena. Särskildt för det högre samhällslifvet äro hans anteckningar belysande. De utmärka sig på en gång för rik färgteckning och enkel, okonstlad stil. Läsaren må sjelf döma efter de prof, som här föreläggas. Utgifvaren har blott att utbedja sig läsarens öfverseende för en och annan digression från ämnet „Gustaf IV Adolfs Frierier". Å ena sidan har nämligen framträdt behofvet af en ram, inom hvilken de spridda dagboksanteckningarna lämpligen sammanföras; men å andra sidan har utgifvaren, af en lätt förklarlig pietet för dagboksförfattaren och för hvad han sjelf ansett minnesvärdt, någon gång låtit sig förledas att upptaga ett och annat, som ligger utom den strängt begränsade ramen.

I.

Vi föra läsaren tillbaka till året 1795. Den förste November uppnådde Gustaf IV Adolf, som redan tre år förut bestigit Sveriges tron, sjutton års ålder, då hans uppfostran skulle vara fullbordad och en gemål borde åt honom utses, såsom Gustaf III i sitt testamente föreskrifvit. Underhandlingar hade förts i Ryssland angående förmälning med storfurstinnan Alexandra, som af sin farmoder, kejsarinnan Katarina II, blifvit uppfostrad för att en gång bestiga Sveriges tron och derför fått lära svenska språket. Dessa underhandlingar hade emellertid afbrutits, sedan kejsarinnan bestämdt vägrat att utlemna baron Armfelt, hvilket svenska regeringen fordrat såsom oeftergifligt vilkor för ett godt förhållande till Ryssland. Denne Gustaf III:s förtrogne hade af förmyndarestyrelsen aflägsnats såsom sändebud till Neapel, och härifrån uppgjorde han en oförvägen plan att störta Reuterholmska partiet och återföra Gustavianerna till styret. Företaget misslyckades och förde hans medbrottsling, fröken Rudensköld, till neslig bestraffning och baron

Armfelt sjelf i landsflykt. Han fann en fristad i Ryssland. Att på denne djerfve konspiratör släcka sitt hat var hertig Karls och den rådande gunstlingens, baron Reuterholms, hufvudsakliga intresse, och för detta fick till och med den fördelaktiga förbindelsen med det mägtiga kejsarhuset vika.

Man rigtade då den unge konungens uppmärksamhet på åtskilliga tyska furstedöttrar, och han bestämde sig snart för prinsessan Lovisa Charlotta af Mecklenburg-Schwerin. Hon var dotter af regerande hertigen Fredrik Frans och hans gemål Lovisa af Sachsen-Gotha samt hade fylt femton år. Konungens gunstling, friherre Otto Magnus Munck, yngre broder till den beryktade grefve Adolf Fredrik Munck, beordrades till Schwerin för att göra sig närmare underrättad om prinsessans egenskaper. Sedan de upplysningar, som han lemnat, befunnits tillfredsställande, började de egentliga förhandlingarna om ett blifvande giftermål.

Vi lemna nu ordet åt vår krönikör, som efter denna tid tog verksam del i dessa förhandlingar, och hvars anteckningar utgöra en både utförlig och säker källa för denna episod i Gustaf IV Adolfs historia. Hjelmér tjenstgjorde nämligen vid denna tid som expeditionssekreterare i konungens kansli och föredragande i konseljen.

Den förste Juli 1795 kommo konungen och hertig Karl hem från „campementet i Skåne“, hvar-

efter giftermålsplanen synes på allvar stått på dagordningen. Den adertonde i samma månad var Hjelmér hos excellensen, baron Reuterholm, hvilken hade „varit mycket nådig". Följande dag var han på Haga hos Reuterholm, hvilken då „bådat honom till sig, anförtrodde honom att Konungen skulle gifta sig och bad honom söka upp handlingar i vårt arkiv rörande sådana casus". Samma dag besökte han baron Klinckowström och for den 21 Juli jemte denne till Drottningholm, der konselj hölls. Efteråt inkallades Hjelmér till Reuterholm och fick „befallning att uppsätta Creditif för Baron Klinkowström såsom Ambassadeur Extraordinaire til Härtigen af Meklenburg-Schwerin, at för Konungen begära til gemål Des äldsta Dotter, Prinsessan Lovisa Charlotta; och tilsägelse at contrasignera. Saken var så tyst, at nu viste blott Konungen, Härtigen, Reuterholm, Klinkowström och jag härom".

Den 24 Juli 1795. „I afton kom Bar. Klinkowström åter til mig ifrån Drottningholm och gaf mig följande at afskrifva:

„Hemlig instruction för Présidenten i Wismarska Tribunalet, Commendeuren och Undercantzleren af alla Kgl. Majt:s Orden, välborne Frih. Thure Leonhard Klinkowström, uti det angelägna värf, honom nu anförtros. Drottningholms slott den 24 Jul. 1795.

Sedan i Herrans namn Kgl. M:t fattat det vigtiga beslut at til des tilkomande gemål och Drottning begära regerande Härtigens af Meklenburg Schwerin dotter, Prinsessan Lovisa Charlotta, har Kgl. M:t åt Présidenten, Friherre Klinkowström i nåder velat anförtro denna saks utförande, tullkomligen öfvertygad om den nit och tilgifvenhet för Kgl. M:t och fäderneslandet, han städse i Des flere vigtiga förrättningar så berömligen ådagalagt, och glad at deremot genom detta lysande uppdrag, nu kunna gifva honom et det högtidligaste prof af Kgl. M:ts för honom hysande tankesätt och förtroende. I anseende til Présidentens väl kända nit och skicklighet anser Kgl. M:t en vidlöftig instruction för honom i detta ämne mindre nödig och vil derföre endast med dessa få punkter meddela honom Des nådiga vilja rör:de denna negociation. 1:o Begifver sig Présidenten, så skyndesamt som möjeligt är, til Härtigens af Meklenburg Hof och aflämnar genast de 2:ne handbref ifrån Kgl. Maj:t och Härtigen af Södermanland, han medför, sedan han dock först vederbörligen sonderat dispositionerna i anseende til den framställning han har att göra. 2:o Då förmodligen et önskligt bifall derpå följer, upvisar Présidenten det formliga Creditivet han äger, at som Konungens Ambassadeur afsluta denna sak, och samanträder til den änden skyndesamt med den Plenipotentiaire Härtigen af Meklenburg å sin sida

till confectionen deraf behagar utnämna. 3:o Skyndesamast upställes då, efter utväxlade Pleinpouvoirer, såsom en Préliminaire afhandling en skrift, hvilken af Présidenten och den Meklenburgske Commissarien undertecknas, ungefärligen af detta innehåll: „at, sedan H:s M:t Konungen af Sverige til gemål begärt Härtigens af Meklenburg dotter, prinsessan Lovisa Charlotta, och Härtigen med nöje dertil lämnat Des bifall, är å bägge sidor afslutadt och öfverenskomet, at detta giftermål den första instundande November eclateras, samt at Prinsessan, til äktenskapets fullbordande nästkommande vår, år 1796, vil Gud! til Sverige afhämtas, med iakttagande af de vid slika tilfällen vanliga ceremonier, hvarom så väl, som om de öfriga härtil hörande biomständigheters reglerande, Commissarierna hafva under tiden at i förtrolighet öfverenskoma". Denna skrift, som göres in duplo, öfversändes genast af Härtigen af Meklenburg ratificerad, då Kgl. M:ts ratification derå ofördröjligen skal blifva återsänd. 4:o Utom de vanliga présenter, som genast efter ratificationen skola följa, lofvar och försäkrar Kgl. M:t sin tilkomande gemål om det underhåll, den morgongåfva, lifgeding och öfriga förmoner, som Des högtälskade Fru Moder, Hennes Kgl. M:t Enkedrottningen åtnjutit och, före Henne, Sveriges Drottningar tilhört, och til Des enkesäte, derest Hon Hans Kgl. M:t öfverlefver, utfäster och gifver Kgl.

M:t Prinsessan Svartsjö Slott och län med derunder liggande gods. 5:o Å Kgl. M:ts sida, som försynen af sin nåd satt i den belägenhet, at icke behöfva göra afseende uppå den större eller mindre brudskatt Des gemål honom tilför, öfverlämnas aldeles til Härtigens af Meklenburg eget godtfinnande, om någon Parapharnale för henne blifver stipulerad, äfvensom belopet deraf, hvilket helt och hållet uppå honom sjelf får ankoma. 6:o Den vid dylika tilfällen ej mindre än Parapharnalen vanliga Trousseau för Prinssessan lämnar Kgl. M:t likaledes åt Härtigen af Meklenburg at reglera, fullkomligen nögd med huru han deruti gör. 7:o Men hvad Kgl. M:t deremot vil hafva betingadt och afgjordt, är: at ehuru religionen är densama som hos os, derest likafullt uti Meklenburgska riten — som uppå flera orter af den Lutherska församlingen i Tyskland icke är ovanligt — i några cerimonialiska delar skiljagtighet skulle finnas, emot hvad i Svenska kyrkan brukas, Prinsessan i det fallet, så snart hon träder inom Sveriges gränser, dock alltid conformerar sig med det här antagna sättet. 8:o Äfvenledes förbehålles, at Prinsessan icke längre än til gränsen beledsagas af någon Des Faders undersåte eller annan utländning, der hon af sin nya Svenska hofstat emottages. 9:o At Présidenten, så snart efter Des ankomst til Meklenburg möjligen ske kan, anskaffar och til Kgl. M:t öfversänder et likt Por-

trait af Prinsessan, förväntar Kgl. M:t, jämte en så fullständig beskrifning på Hennes Höghets person. växt. utseende. sinnesböjelser m. m. någonsin inhämtas kan. 10:o Som Härtigen af Meklenburg redan låtit förmärka, at erhållandet af Seraphimerordensbandet skulle vara Honom synnerligen behagligt, äger Présidenten at Honom om detta teken af Kgl. M:ts vänskap försäkra, så snart giftermålet blifvit eclateradt. 11:o Sedan preliminaireafhandlingen blifvit till Kgl. M:t afsänd, bringas de öfriga punkterna småningom til slut, hvarefter et formligt instrument öfver altsamans författas och af Commissarierna underskrifves, samt på sama sätt likaledes af Konungen och Härtigen af Meklenburg ratificeras. 12:o Som tystheten af detta ärende för flere orsakers skull är högst nödvändig, bör Présidenten vid Des afhandlande vid Meklenburgska Hofvet nogsamt så söka afpassa Des besök och andraganden, at de derstäds til äfventyrs varande, främande observateurer icke må koma underfund med Des ärende, förrän alt är underskrifvet och afslutadt. — Slutligen önskar Kgl. M:t sig och Présidenten den högstas nådiga välsignelse til detta värfs lyckliga utgång! och är fulleligen försäkrad, at Présidenten härigenom med vanlig zêle förvärfvar sig en ny rättighet til Des och Fäderneslandets varagtiga tacksamhet. Kgl. M:t förblifver i öfrigt

Herr Baronen och Présidenten med all nåd och och ynnest särdeles bevågen.

Under min allernådigste Konung och Herres minderårighet

Carl.

G. A. Reuterholm".

Efter erhållen instruktion afreste baron Klinckowström den 28 Juli. Sedan nämnes i dagboken intet om dennes mission förrän den 13 September, då författaren for ut till Reuterholm på Drottningholm rörande konungens giftermålskontrakt, „sedan han nu fått ja i Schwerin". Detsamma meddelades af hertigen efter en konselj den 17 September på Drottningholm, då denne tillika befalte att „jag skulle göra mig färdig til en resa til Wismar, för at under denna negociation vara baron Klinkowström behjelplig i vinter". Den 28 tillsade Reuterholm om detsamma och arrangerades om respenningar och „det sades mig, at Härtigen ville särskildt gifva mig något vedermäle af nåd". Samma dag omnämnes, att prinsessans af Mecklenburg porträtt, gjordt af henne sjelf, hade kommit till konungen. Den 3 Oktober är Hjelmér hos rikskanslären Sparre för att taga afsked, och följande dag fick han i statskontoret en assignation på mäklare Sandvall å 100 dukater till respenningar. Han besökte vidare baron Reuterholm, som öfverlemnade

ett bref till baron Klinckowström, ett porträtt af konungen, en ring med en dråplig solitaire, som grefve Munck i fordna tider fått af drottningen, samt 33 stora juveler, uppträdda på ståltråd. Sedan fördes han till hertigen och lemnades med honom allena. Efter en stund gick denne upp till konungen för att visa honom ringen och kom sedan åter, då jag fick taga afsked. Han förklarade at han tyckt om mig, sedan han först lärt känna mig och lofvade mig at vid hemkomsten ge mig belöning för min resa". Sedan Hjelmér erhållit pass hos baron Rosenhane och i kansliet låtit sätta konungens sigill derpå, afreste han från Stockholm den 4 Oktober.

II.

En resa från Stockholm till Wismar vid denna tid kräfde 22 dagar, trots vår dagboksskribent, som hade det vigtiga uppdraget att öfverbringa konungens ring till hans utkorade brud, kunde begagna sig af alla medel till skyndsamhet. Märkas bör, att han låg öfver en dag i Wexiö, en i Köpenhamn och fyra i Hamburg, äfvensom att närmaste vägen till Wismar ej gick öfver Hamburg. Det torde ej sakna intresse att se hvad behag och obehag en sådan resa egde i slutet af förra århundradet. Såsom något egendomligt må anföras, att,

vår resande hela vägen använde sin egen vagn. Vi anföra ur ett senare bref från Wismar till en vän i Stockholm en sammanträngd beskrifning öfver denna resa, som författaren gifvit och fullständigt intagit i sin dagbok, och supplera med de anteckningar, som gjorts för hvarje dag, då sådant kan vara af intresse.

„Första aftonen körde jag till Nyköping. Det hände intet märkvärdigt den dagen, mer än jag tror en rådman i egen person skjutsade mig från Tälje. Ty då jag ankom till Pilkrog, komo alla skjutsbönderna omkring min kutsk, helsade på honom mycket respectueust och förklarade sin förundran at se *kära far sjelf* skjutsa. Resande voro just ej å färde, mer än Koschells hofhållning, som flyttade in från landet, och Excellensen Wachtmeister, som reste till Thureholm. En major Hammarberg reste än för, än efter mig hela vägen nedåt. Den 5 Oct. hant jag til Mölby. Vid Wreta gästgifvaregård träffade jag en vagn med 7 hästar. Så snart jag kom, drogs fönstret op, och en gardin fälldes, at jag ej skulle kunna se in. Det var Herre och fru med barn. Då han skref i dagboken, satte han ej sit namn, utan drog blot en strek. Jag funderade mycket, hvem det kunde vara, som ville resa så incognito; men kunde ej erfara det, oaktadt all efterforskning hela vägen nedåt. Den 6 reste jag till Hvitlanda. I Ekesjö

var marknad och mycket bullersamt, emedan brän-vinet revolterat emot förnuftet i Cappadocien på bönderna, och yrslen var i insurrection emot sens commun. Den 7 i Wexiö. I Åreda träffade jag Netherwoods son, som de nu i Stockholm skutit på i stället för Härtigen [1]. Jag hade stämt möte med min Mor och min Argus. Den 8 passerade jag der. Den 9 fortsatte jag resan till Ljungby, dit jag ankom sent; ty skjutsbonden råkade ville på en sandhed, der vi seglade omkring för vind och våg öfver 1 ½ tima. Då jag kom fram, var så fult af resande, at jag knapt kunde få rum. Den 10 låg jag i Örkeljunga i Skåne. Den 11 kl. 12 kom jag till Helsingborg. Utan före staden passerar man fältet, der slaget stod imellan Svenskarna och Danskarna. Det är en vidlöftig terrain. Bönderna hafva en saga ibland sig, att då krig tilstundar, hörs et beständigt tjutande och vrålande om nätterna der. Jag hade hela vägen haft en lycklig resa, vakert väder, och folket höfligt, öfver

---

[1]) Netherwood, vice korporal vid lifdrabantkåren, tvangs sedermera af sina kamrater till erkännande, att han sjelf genomskjutit sin kapprocksärm och uppdiktat attentatshistorien. „Allmänt antogs, att han ej sjelf ensam uppfunnit sitt dumma bländverk. Denna tillställning, ärnad att uppväcka farhåga, och som det tros at föranlåta hvarjehanda vidsträcktare anstalter till en efter uppgift hotad säkerhets bibehållande, stannade således i förakt och åtlöje“, säger Adlerbeth.

alt täflande, hvem som skulle köra mig för mit nätta equipages skul. Kl. 3 gick jag öfver Sundet, under temlig storm, men jämnt och utan ilingar, så at det gick friskt och på mindre än en tima. Af Bröder Danskarna blef jag mycket väl emottagen. Det är lätt at föreställa sig hvad jag alra först gjorde här, då jag kom utur et så sterilt land, som Sverige, der intet Caffe växer [1]. I Helsingör blef jag öfver natten, efter jag alt för sent skolat hinna till Köpenhamn, 6 mil derifrån. Den 12 om morgonen fortsattes resan dit. Jag anlände kl. 2. Vägen är superbe, landet förträffligt. Jag hade nu mer tilfälle at se det, än förstå gången jag gjorde denna resa, då alt var betäckt med snö. I början är det något backigt. Men ingen sten ser man. Tvänne kongsgårdar far man förbi, som bägge äro som en stad, Hirschholm och Sorgenfri, som tilhör arfPrinsen Fredric. Inne vid Köpenhamn mötte mina ögon den bedröfligaste syn. På et stort fält, som jag for öfver, lågo de olyckliga, som mist sina hus och hem vid sista branden, under tält. Det var regnaktigt, blåst och kalt. Huru illa foro de icke der i en sådan årstid? I staden såg ej mindre bedröfligt ut. Jag tror att öfver hälften ligger i aska. Ruinerna stodo öfver

[1]) Här syftas på kaffeförbudet, som Gustaf IV Adolfs förmyndareregering i sparsamhetsifver utfärdade den 1 Jan. 1794.

alt och hotade at falla öfver en. Litet eller intet upbyggdt å nyo. Gatorna comblerade, at man knapt komer fram. Här blef jag et dygn för at se mig om. Man tycktes nu redan vara mindre sensible för olyckan, som händt; ty man admitterade redan nöjen, och yppigheten lyste öfver alt. Aftonen var jag på spectaclet, som var dåligt. Släta acteurer. Man gaf Alexis eller Öfverlöparen. Men efteråt var en rolig pantomime, som exequerades rätt väl. På spectaclet såg jag, men talte ej vid Öfverstelieutenant Engelbrechten. Bekantskaper eller visiter gjorde jag inga, mer än hos Ambassadeuren [1]) och vår konsul. Den förre var mycket artig och hade velat hafva mig til middag, men jag reste denna dag kl. 12 till Roschild. Det märkligaste jag såg var Rosenborgs slott, som är att anse som vår arsenal. Der står i en stor sal konungens tron af silfver, som nyttjas hvar gång sessionerna för högsta rätten öpnas. Framföre stå 3 lejon i silfver i naturlig storlek. En dopfunt af silfver, som nyttjas, då kungliga barn döpas. Väggarne äro beklädda med sköna haut-de-lys Tapeter, som föreställa de segrar Danskarna vunnit öfver Svenskarna i fordna dar. I et annat rum finnes Konungens Kröningsthron. af enhörninge horn och elfenben, infattad i silfver;

[1]) Baron Sprengporten.

Drottningens Thron af silfver; en hop krönings och andra märkvärdiga kläder af de kongliga; den dyrbara gullservicen; Kröningssadlar; et cabinett med rara stenarter. I sama finnes en värja, som tillhört Carl XII. Et rum är beklädt med bara speglar, der man ser sig sjelf in infinitum på väggar, i tak och golf. Det har i gamla dagar varit et baderum, inrättadt åt vällusten, der et fruntimer i sin nakenhet kunnat se sina charmer så multiplicerade. Igenom hela slottet går ett språkrör. Då man igenom det viskar i ena ändan, så höres det i andra. Et rum visas som varit Christ. IV:s sängkamare. Ner omkring, i stället för panelning, äro portraiterna af alla des maitresser. F. m. den 13 marcherade Kronprinsen ut med en corps at exercera. Jag hade ej tid at afvakta eller se honom. Min Postillon körde mig in på den värsta krog, som fans i Köpenhamn. Jag blef strax rädd och frugtade at blifva spolierad; gick derföre ut at skaffa mig rum på et hederligt värdshus; men förgäfves, ty alt låg i aska, och de få, som voro qvar, voro så fulla, att jag ej kunde tagas emot. I Helsingör mötte jag Holländska Ministren, skulle til Stockholm. I Köpenhamn den Franska, Le Hoc, äfven destinerad dit. Kl. 12 satte jag mig i min vagn och kutskade vidare. Kl. inemot 6 kom jag till Roschild, der jag blef qvar öfver natten, för at ega tid at se de kongl. grafvarna. Der äro flera

monumenter, gjorda dels i Italien, dels i Danemark, af hvit marmor och alabastre, som äro förträffliga. Rika kistor. Hade Tit. vågat sig ned om natten i grafvar? och torts vandra bland döda? Vägarna på Seland äro nu förträffliga emot första gången jag reste dem. Landet är slätt, at man ej ser den minsta kulle. Intet enda trä, utom här och der vid en by. Mot slutet finner man dock något Ek, och bokskog. Det ser accurat ut, som då man lägger en charta för sig. Denna uniformité mattar ögat, och är ledsam. Roschild är 4 mil ifrån Köpenhamn. Då man rest 1 ½ mil ungefär, ser man redan Roschild. Då reser man ännu 2 ½ mil, och har stället beständigt i sigte, men kan ej komma dit. Detta är för tråkigt. Landet är förträffligen cultiveradt, och man ser ej annat än åker före sig, och omkring. På en krog halfvägs från Köpenhamn, råkade jag en välklädd karl, resande som jag, hvilken gaf sig i samtal med mig. Vi talte om Köpenhamn. Jag beklagade den olyckliga branden m. m. Men han fägnade sig deröfver och beklagade blott, at ej hela staden gick åt. Jag begrep i början hans hårdhjertenhet icke. Men slutligen fann jag, at han blott ej var vän af stora städer, såsom scholan för corruption bland menniskjor. Den 14 passerade jag Sorö, Ringstedt och Slagelse til Corsör, der jag låg öfver natten. Slutet af Seland är mindre vakert och mer sterilt. Man

ser der sandhedar och stora mossar. Den 15 om morgonen kl. ½ 7 gick jag öfver Stora Bält, med god vind på mindre än 3 timar. Ifrån Nyborg, der intet märkvärdigt var at se, begaf jag mig strax til Odense. Början på Fyen är förträffligt vaker, och näst Brabant det vakraste land man kan föreställa sig. Nu var man sysselsatt med at göra chaussée der. Der var lif och rörelse ibland folket, som var högst intressant att åskåda. Jag bemöttes med höflighet och beskedlighet öfver alt. I Odense uppehöll jag mig et par timar för at se mig omkring. I domkyrkan tog jag Knut den Heliges hviloställe i ögnasigte. Han är inmurad i i en pelare. Äfven var jag i Consistorio der. Der är ock en annan förträfflig graf. tillhörig. om jag minnes rätt, Reventlovska familjen. I Groberkyrkan ligga kong Hans och Hans gemål samt Christian II. Deras graf. nedanför altaret. är betäckt med en stor fyrkantig sten. utan inskription. På sidan är insatt en stor sten i kyrkomuren. der i basrelief. gemen som den tidens arbete är. Kong Hans och Hans Drottning föreställas. hvilka hafva Christian såsom barn imellan sig och gifva honom sin välsignelse. Staden är i öfrigt väl byggd och vaker. så mycket jag kunde se deraf. Stor. jämt ¼ mil lång. Härifrån for jag till Assens öfver natten i det gemenaste väder. Den 16 om morgonen satte jag öfver Lilla Bält, der jag för blåsts

och motvinds skul låg hela 5 timarne och vaggades. Hade Tit. varit med, så är jag säker, at han varit både rädd och impatient. Ifrån Ärösund gick jag til Hardersleben, och låg öfver natten. Nu var jag i Tyskland, le païs de connoissance [1]) och kom på en gång till åtnjutande af alla Holsteins smakliga producter. Den 17 passerade jag Appenrade; der träffade jag redan folk från negden af Hamburg: en Amtman med Des Fru, ifrån Helgoland. Hon var en vraie bavarde, ty jag fick, utan att fråga derefter, på en timas tid veta, alt hvad som passerat i och utom Hamburg, hennes egen och mans slägt, anor, bekantskaper, lefnadssätt, inkomster, utgifter, vuer för framtiden, besvärligheter för det förflutna, antal barn, huru många skepare lidit skepsbrott vid ön detta året, hennes mans profit deraf, huru många skålpund Caffebönor de sålt m. m. Härimellan och Flensburg mötte jag Spanska Ministern, som gick til Stockholm. Han hade en ful fru med sig, som får mycket ledsamt i Sverige, ty hon talar intet annat språk än Spanska. Jag hörde folk efteråt i Hamburg roa sig åt henne, för det at hvar gång hon tilltalade sin man, så var det med: pi, pi. Jag kom något sent på e. m.

---

[1]) Hjelmér hade vistats i Hamburg: som Legationssekreterare vid Nedersaxiska kretsen 3 1/2 år, sedan som Chargé d'affaires i 4 år. Han efterträddes här af Nordensköld.

til Flensburg. Vädret hade varit gement hela dagen. En mörk natt tillstundade. Jag fick en gamal krabat till Postillon, som det besvärade rätt mycket at köra 4 mil i mörkret. Först bannades han öfver det illaka vädret, sedan öfver min vagn, för det han var för liten och ej höll sporet. Slutligen började han at hota med at stjälpa mig, efter han ej kunde se. Jag svarade honom i vederbörlig ton; då började han complimentera mig och mente på, at han fann i mig en man af mycken erfarenhet, och at jag borde hafva rest mycket, ty det gör en klok. Han hade varit i London, Lisabon, Livorno och Alexandria och intet sedt annat än himel och vaten, och det hade gjort honom klok. Slutligen sade han mig, at jag måtte vara en förnäm man, efter jag kunde resa med Extra post; och då jag undanbad mig så fördelaktiga tankar om min person, blef han åter ovettig och mente, at jag ej borde anse honom för så dum, ty han egde förstånd nog at inse caussas rerum, och jag hade inte något barn at göra med, som jag kunde inbilla, hvad jag ville. Ändtligen klarnade himlen något up, och det blef norrsken, så att mörkret ej mer var förfärligt. Då var han förnögd. Jag låg den natten i Slesvig. Ståthållaren Prins Carl hade jag mött f. m. i går i Appenrade. Han skulle gå till Köpenhamn. Den 18 passerade jag Rendsburg, en stor och vaker stad. Härimellan

råkade jag en Gr. Ahlefeldt med Famille. Han sökte strax min bekantskap och frågade mycket efter Sverige, i synnerhet Enkedrottningen, och om jag trodde det vore sant, att Gr. Munk vore far åt Kungen. Han visade mig i öfrigt mycken höflighet och gaf mig anvisning till godt logis i Itzehoe, der han var Comendant. Jag blef ock der öfver natten. Den del af Holstein, jag den dagen passerade, är mycket ful och består blott af oändliga ljunghedar och sand; men så mycket charmantare är den öfriga delen, ända til Hamburg. Äfven är början från Årösund vaker, men ganska backig, dock utan berg. Sten rar. Kl. 5 den 19 e. m. anlände jag till Hamburg, der jag blef til den 24 och besökte de intressantaste af mina gamla bekanta. Det öfverraskade mig på et förunderligt sätt att återse Hamburg, der jag tilbragt den lyckligaste tiden af min lefnad. Det var en surprise för alla at se mig der, dit jag aldrig mer var väntad. Man var så litet prévenerad om min ankomst, som man i Stockholm viste at jag reste utrikes. F. m. den 20 var jag hos Peyron [1]) och åt middag hos Brégard [2]). E. m. var Peyron hos mig. Staden har mycket förbättrat sig på dessa 2 åren. Den har tiltagit ej mindre än 10,000 i folkmängd, i handel och i luxe. De mesta tilkomna äro Fran-

[1]) Svensk ministerresident i Hamburg.

[2]) Svensk postkommissarie i Hamburg.

ska emigranter. Man hör nästan intet annat än Franska talas på gatorna, och nu kan man nästan ej gå utan att knuffas; så mycket folk är der. Könet har i synnerhet profiterat af Fransoserna. De hafva fått en artigare tournure och kläda sig med all möjelig smak. Man har i sommar bygt en ny Fransk Theatre, som är ganska vaker. Jag var der på spectaclet och fann acteurerna öfver alt hvad jag än sedt i den genren, så at det var rätt roligt. Der speltes Eugenie af Beaumarchais, samt Les François à Londre. Den 25 inträffade jag i Wismar. Var 2 dygn på vägen och låg i Ratzeburg, så bekant för sin vakra belägenhet. Vägen imellan Hamburg och Wismar är så affreuse, at jag i hvart ögnablick trodde, at min vagn skulle stjälpa, eller brytas sönder, och jag blifva olycklig. De 4 sista milen från Gadebusch tordes jag til och med icke åka, utan lät vagnen gå tom och tog sjelf ridhäst.

Kl. 8 var jag i Wismar [1], der jag så när ej komit in, utan måste fara omkring halfva staden utanföre. Tog strax in hos Présidenten Baron Klinkowström, der jag fick 2 sköna, beqvämliga rum. Här mår jag som en prins, ligger i sidensäng, får mitt Caffé om morgonen; äter vindrufvor, persikor och annan utvald frukt dagligen.

[1] Staden med område lydde ännu under Sverige. I dess öfverdomstol var Klinckowström president.

Vi afbryta här Hjelmérs skildring af sin resa, som hade Schwerin och Ludvigslust, der förlofningen skulle ega rum, till mål, och låta honom hvila ut hos presidenten i wismarska tribunalet, den förutnämnde baron Klinckowström.

III.

Baron Klinckowström hade i enlighet med den gifna instruktionen fört äktenskapsunderhandlingen till önskligt slut. Den förste November var inne, och konungen fylde sina sjutton år. Som denna dag inföll på en söndag, var allt tyst vid svenska hofvet. Men den 2 tillkännagafs med högtidlighet, att H. M:ts uppfostran vore fulländad, och de härför nyttjade personerna entledigades, sedan de ihågkommits med tjenliga nådebetygelser. Som en stor öfverraskning kom underrättelsen om konungens trolofning med prinsessan Lovisa Charlotta af Mecklenburg-Schwerin, och en allmän kungörelse härom utgick öfver hela riket. Man var nog obetänksam att i denna återupplifva konung Albrekts af Mecklenburg i Sverige föga älskade minne, och man beskref prinsessans fägring och egenskaper med stilen af en epithalamier, säger G. J. Adlerbeth i sina Historiska Anteckningar från denna tid. Konungen mottog nu lyckönskningar af stater och kårer, och den blifvande drottningens

hofstat, deri inberäknade sex hoffröknar, utnämndes. Baron Klinckowström blef hennes marskalk, hugnades med titeln en af rikets herrar och blåa bandet, hvilket äfven prinsessans fader erhöll. Flera vidtagna anstalter utvisade, att äktenskapet redan nästa år skulle vinna fullbordan. Rum iordningställdes för den nya drottningen, och amiralen grefve Wachtmeister utsågs att öfver hafvet föra den kungliga bruden till Sverige. Till hofven i Köpenhamn, Berlin och Petersburg affärdades kavaljerer att notificera den timade trolofningen. Det tagna steget hade i Petersburg väckt sådan harm, att den gamla kejsarinnan vägrade mottaga sändebudet, som helt snöpligt fick vända om i Viborg. Emellan svenska och ryska hofven följde nu starka explikationer, och i nationen uppväcktes bekymmer och fruktan för ett fredsbrott. Under sådan stämning i Sverige slöt året 1795.

IV.

Samtidigt hade trolofningen med stor högtidlighet firats i Mecklenburg-Schwerin å slottet Ludvigslust. I Hjelmérska dagboken ega vi en förträfflig skildring af lifvet vid ett tyskt furstehof, när detta klädt sig i festskrud. Vi följa nu Hjelmér på hans färd i baron Klinckowströms följe efter hans anteckningar under den 6 November.

„Jag författade i dag, för at med nästa post afsända, följande berättelse om resan till Ludevigslust, till Excellensen, Baron Reuterholm:

„E. E. täckes gunstigt tillåta, att jag utan annan ordning, än den händelserna gifva vid handen, och som idéerna falla mig in, nu har den äran at berätta förlopet af resan till Ludevigslust, och hvad sig der tildragit under de dagarna jag mig der, tillika med Herr Présidenten, uppehållit. Den 1 Nov. kl. 5 om morgonen skedde afresan ifrån Wismar, och hunne Wi i god tid, redan kl. 10 til Schwerin. Der blefve Wi strax inviterade til Présidenten Devitz [1], hvilken gaf en förträfflig dejeuner. Utom mig hade Herr Présidenten Klinkowström i sin suite, Capitainen vid Psilanderhjelmska Regementet i Stralsund, Préen, som ligger här på Commendering, Gouverm:s Secr. Langemack, och sin yngsta son, Baron Sebastian. Kl. 12 fortsattes resan till Ludevigslust, och Härtigen hade gifvit Os tilstånd at resa igenom alléen, en väg, som annars, vid straff af ankarsmidja, är förbuden att färdas, utan särskild tillåtelse. Kl. 4 anlände Wi. Présidenten inquarterades hos Schlosshauptmannen Both, och Wi andre finge äfven våra Qvarter anviste, der Wi serverades på Härtigens bekostnad och nyttjade möbler m. m., som H:s Durchl. tillhörde.

[1]) Hertigens förste minister.

Présidenten lät strax, genom Secreteraren, anmäla sin ankomst, men tillika at han den dagen vore incognito. Om aftonen blefve Wi alle inviterade til Schlosshauptmannen Both, der et talrikt sällskap var af mycket förnämt folk, och en präktig souper gafs. Den 2 om morgonen gick en Hoffourier omkring och tilsade, at kl. 1 skulle man inställa sig vid Hofvet i Gala: kl. 6 om aftonen till Cour hos Prinsessan, hvarefter blefve concert. Närmare midd. fick Présidenten contravisite af Présidenten Devitz. Inemot kl. 1 anlände Öfverceremoniemästaren, åtföljd af 2:ne Hofcavalierer, för att afhemta Ambassadeuren. Tvänne Hofvagnar voro ock dertill bestämde. I den första upfore Préen, Langemack och jag; i den andra Ambassadeuren, tillika med Ceremoniemästaren. Före gick ännu en vagn med bägge Hofjunkarne i. Det kördes mycket långsamt. Imellan vår vagn och Ambassadeurens gingo först des betjäning, 4 til antalet i livrée. Sedan 6 Hoflaquaier, och på sidorna af Ambassadeurens vagn 2:ne Pager. Vakten gick i gevär, svängde med fanan och trummade. Vid slottstrappan var Schlosshauptmannen och en talrik samling af Kamarherrar och Kamarjunkare til mötes, som följde Os igenom Garde-du-Corps-salen, der honneur gjordes, och så vidare. Ambassadeuren hade först audience hos Härtigen, sedan hos Des Gemål, hos hvilken Prinsessan satt, och slutligen hos Härtigens Fru Moder.

På hvardera stället höll han tal, hvilka i mit tycke voro ganska väl författade. Härtigen var ganska rörd och förklarade efteråt, at han ej kom ut med at säga i sit svar alt det, hvarpå han sig beredt. Så var äfven Prinsessan. Sedan présenterades Ambassadeurens suite för hvar och en af de förstliga personerna särskildt, jag och Préen såsom Cavaliers d'Ambassade, och Langemack såsom Secretaire d'Ambassade. Lilla Klinkowström långt efteråt, blott såsom resande och sin Faders Son, samt Fändric vid Westmanländningarna. Efter dessa ceremonier aflade hela Hofvet sin lyckönskan hos Prinsessan. Om jag får yttra mit omdöme öfver Henne, så blir det det, at hon är et ibland de charmantaste Fruntimer jag någonsin sedt. Med fördelaktigt utseende, lyser i öfrigt i Hennes ansigte den största godhet och douceur. Hon är artig och nedlåtande; äfven äger hon ock en almän kärlek, så att hvar och en fägnade sig öfver den lycka hon gör, och kunde ej nog beröma Hennes goda egenskaper. Jag är öfvertygad om, att hon ej lämnar landet, utan med stor saknad af sin person en gång. Hon var klädd i hvitt atlas, och Svensk drägt. Et bredt, blått écharpe om lifvet. På bröstet en bouquet af jouveler, samt nedom, Konungens Portraite, hvilket hon fägnade sig af at nu offentligen få bära, då hon förut varit generad med at hafva det hos sig en cachette. Hufvudet, utan all annan parure

än ett ljusblått band. med jouveler. öfver Toupéen, en kort svart plûme liggande midt uppå, och en lång uppstående strutsfjäder litet längre tillbaka. Under det hon. efter gratulationerna, gick omkring, märkte jag, att hon är verkligen något sned; men utan at veta det förut. lär man icke upptäcka det. Den högra axeln står något up. och venstra höften är något låg. Följande dagen, då hon var i svart, kunde jag aldeles icke märka det; ej heller vid dansen. då hon annars bort glöma sig, att taga någon viss ställning. Detta lär vara et famillefel, ty Hennes Farmor är ganska lytt, och går nästan dubbel; än värre är Härtigens Faster, gamla Prinsessan Ulrica. Ringen, som Hon gifvit til Konungen. och nu redan lär hafva framkomit, är köpt af Prinsen af Coburg, Härtigens Morbror, för 10,000 Rdr. Den är illa fattad och visar ej alt hvad den är, efter den är à jour. Härtigen var klädd i Cavallerie-uniforme, blå råck, gula upslag, krage och reverer. med rödt foder; hade en rik jouvels épaulette på vänstra axlen. De förstliga Fruntimren, äfven som hela öfriga Hofvet, voro i hvitt atlas; arfPrinsen och Des 2:ne yngsta Bröder voro i Hofuniforme, som är blå med röda upslag och krage samt rikt gullbroderi. Den andre Prinsen hade Svenska Gardesuniformen. Kl. inemot 2 komo 2:ne Marskalkar med stafvar i Hand och gåfvo tilkänna, at maten bars up; 1/2 time derefter komo de åter

och sade, at det var färdigt at äta. Härtigen tog Prinsessan, Ambasadeuren Härtiginnan, arfPrinsen sin Farmor och Prins Gustaf Prinsessan Ulrica och förde til bordet. Det var publique spisning, såleds inga fler. Der serverades blott af Kamarherrar och pager. De yngsta förstliga barnen åto för sig allena i et särskildt rum. Hofstaten blef stående omkring bordet 1/4 tima, hvarefter Härtigen gaf en vink, då de fördelte sig i 2:ne Truppar, en at äta vid Hofmarskalks-, den andra vid Marskalkstaflen. Vid den förra hade Préen och jag, vid den senare lilla Klinkowström och Langemack blifvit placerade. Under måltiden dracks Konungens och Prinsessans skål under kanoners lossande. Då ringarne växlades under audiencen, lossades äfven kanoner. Plateauerna på borden voro på det bästa utsirade. De voro beströdde med pulver af åtskilliga färger, såsom den finaste målning, föreställande åtskilliga sinnebilder, Svenska och Meklenburgska vapnen, bokstäfverna G. och L. inbundna tilsamans, alt växelvis. Derimellan voro buster af porcellaine ställde. Den i midten föreställde en genius, hvilken famntog en annan bild. Då måltiden var sluten och deserten skulle bäras in på förstliga bordet, fingo de andra taflarna tilsägelse at stiga up, då man åter gick in, at se på publika spisningen. Maten hos Härtigen bars ut at garde-du-corpserna, som i til, den ene efter den andra, och

i marche, gingo förbi nedom bordet och fingo et fat hvardera at taga med sig. Derefter förfogade sig hela Hofvet åter i det rum, der Härtiginnan gifvit audience, och sedan Caffé druckits, for man hem til kl. 6: fram och tilbaka aldeles på sama sätt och med sama ceremonie, som först i dag. Under denna mellar tid gjordes alla etiquette-visiterna. Sedan gick hela Hofvet ned i stora salen, der capellet var församladt, och en ganska vaker concert gafs. Derpå speltes kort vid pass en tima. Härtigen, Prinsessan Ulrica och Ambassadeuren spelte Whist. Derefter antändes Fyrverkeriet, och man steg up at bese det. Först var det en illumination, som föreställde et tempel. I fonden var et altare, bakom hvilket stod Hymen, med en fakla i ena handen och en guirlande af rosor i den andra, öfver façaden var denna inscription: temple consacré à l'amour conjugal. Til höger vid ingången var Svenska vapnet, til vänster det Meklenburgska. På bägge sidor en lång colonnade i halfcircle, alt af oljadt paper med lampor bakom. Sjelfva Fyrverkeriet bestod blott i Raqueter, som kastades och voro rätt vakra, föreställande i luften en vase. Slutligen souperades, och man placerades i bundtereihe. Hvar och en fick sin dame genom lottning. De som middagen ätit vid Hofmarskalkstaflen, spisade nu med Härtigen och Hofvet; de andra som förut. Då soupéen var förbi, skildes man åt. Härtigen

gick omkring til karlarne, och sade: „Bon soir, Messieurs! Jag tänker ännu at ge min Dotter en Serenade. Den som vil vara med, kan koma igen och gå at taga stöflar på sig.“ Det skedde ock, sedan Fruntimren redan somnat in: och Härtiginnan beklagade sig dagen efter, att hon igenom Pukor och Trumpeter blifvit väckt ur sin goda sömn, utan at derom vara prévenerad förut. Då detta var förbi, gick Härtigen i et intil slottet beläget hus, det Des maitresse bebor, åtföljd af alla, som ägde passion för spel. Der sysselsatte man sig vid Pharao Banquen några timar. Kamarherr v. Platen förlorade den natten 100 Louisd'or. Jag får ännu tillägga för denna dagen, at under det fyrverkeriet bran, var Ambassadeuren inne hos de förstliga Fruntimren, och visade resten af de jouvelerna jag medbragt. Huru de användas, lär Hr Présidenten sjelf berätta. En jouveler från Berlin har åtagit sig arbetet. Prinsessan gaf då Présidenten en brillanterad gulldosa, som skal hafva kostat 1,400 Rdr. och en ring af Härtiginnan, som är inköpt för 500 Rdr. Til Bundtereihetaflen var så arrangeradt, att Prinsessan och Ambassadeuren skulle sitta tilsamans. Härtigen fick en Fru Witteke, som han mycket tycker om. Man sag lätt, at det var genom konst, och ej af hazarden tillskyndadt. Ty då upropet skedde, hade han aldeles ingen lott eller N:o fått, utan då hon steg fram, så gaf han henne armen.

Så ändades denna dagen, som blifvit firad med den synbaraste glädje; ej en glädje, som var tvungen och antagen, utan alla omständigheter visade, at den var så verklig och hjertlig, som den existera kan. Den 3 om morgonen tilsades genom Hoffourieren at äta på slottet, och at aftonen blefve bal. Vid up- och nedfarten nyttjades Hofvagnar och betjäning som förut. Jag har förgätit att säga, det Ambassadeuren hade 2 skyldtvakter utanföre sit hus. Prinsessan hade svart, Svensk klädning, med rödt écharpe omkring lifvet, bart hufvud med plûme, som i går, och en krans af röda blomor omkring Toupéen. Härtiginnan var i hvitt, med gullblomor brocherat. Före maten utdeltes présenter af Härtigen. Herr Présidenten fick en gulldosa med brillanter och Härtigens Portraite, hvilken taxerades til 1.200 Rdr, samt et brillanteradt ur, som kostat 2.300 Rdr. Jag fick en emaillerad gulldosa, med smärre stenar omkring en miniaturmålning på läcket, som taxeras til imellan 5 à 600 Rdr; Préen fick likaledes en emaillerad gulldosa, som kostat omkring 200 Rdr; Langemack fick et ur; och Prinsessan gaf med egen hand lilla Klinkowström et ur. Det är en alt för vaker gosse, och han var myeket omtyckt af de små förstliga barnen. Yngsta Prinsessan, om 10 år, ville vid en af måltiderna, at han skulle sitta bredvid Henne. En gamal General, courbé sous le poids des années, och darrande, at

han knapt kunde taga med händerna, vid namn Schupman, föreställde Henne, at etiquetten ej sådant tilläte. Då svarade hon: „Får jag ej Klinkowström, så vil jag ej hafva någon annan än Schupman“. Kl. 1/2 3 gick man til maten. Härtigen förde sin Gemål, och tog högra handen vid bordet. Til vänster om Härtiginnan satt Prinsessan. Dernäst Ambassadeuren, bredevid honom Enkehärtiginnan, sedan ArfPrinsen och derefter Cap. Préen. Jag hade fått tilsägelse at sätta mig vid Prinsessan Ulrica, som hade Härtigen til vänster, och på min högra sida hade jag yngsta Prinsessan, som hade til sin andre granne en Kamarherre Krädnitz, skickad som Minister ifrån Strelitz, at frambära lyckönskningar i afseende på tilfället. De öfriga sutto pêle-mêle, och var ingen arrangement tagen med deras placerande. Kl. 6 började s balen. Den öpnades med en menuet af Prinsessan och Ambassadeuren, hvilken senare vann vid Hofvet almänt bifall och beundran at acquittera sig så väl, oaktadt des innehafvande år. Prinsessan hade nu klädt om sig. En ljusröd koft med hvit corsette öfver af skirt tyg och silfver i; kjortel af lika tyg, skirt, hvitt, med silfver nämligen, och en bred mörk bord med blomor nedomkring. Hon dansar som en ängel, med all möjelig grace: ledigt som en i luften sväfvande sky. Sedan började s med långdansar. I den första dansade Härtigen med sin Dotter. Härtigen, som äger

obeskrifligt mycket vivacité och munterhet, dansade hela aftonen. Härtiginnan, som är mycket corpulent, och nu äfven plågades af Podager, dansade icke, utan spelte commerce. Hos Henne spisades om aftonen. Efter maten tog Ambassadeuren afsked och présenterade äfven os andra dertil. Men vi stadnade likväl alla qvar till balens slut, som var inemot kl. 2. Då gick Härtigen åter ned i huset bredevid Slottet, och der speltes till följande morgon kl. 6. Dagen derpå före 10 såg jag Härtigen likväl ute til häst, sådant vakande oaktadt. På Prinsessans Person har E. E. redan haft så noga beskrifnig, at det är öfverflödigt alt hvad jag kan tillägga derom. Hon har mycket embonpoint, äger god helsa och har aldrig varit sjuk, utom i de vanliga barnsjukdomar, koppor, mäsling och massel, hvilka hon alla genomgått; har vaker färg, ett talande ansigte, som förråder douceur och godhet; vaker gorge; äger mycket vivacité. Jag finner mycket likhet imellan Henne och Brégards äldsta svägerska, om E. E. minnes, huru hon såg ut. Man vil äfven finna likhet med Henne och fröken Hedda Modée [1]). Men det tycker jag icke. Hon har särdeles talent at rita, som bekant är. Hon har tagit af sin Broder, som skal vara mycket likt; håller nu på at måla sin Moder; spelar mycket

---

[1]) Öfverståthållarens dotter.

clavér, och skall hafva gått långt i musiquen. Af kortspel älskar hon mest lombre, och då jag för yngsta Prinsessan berättade, at detta spel äfven var brukligt i Sverige, fägnade hon sig mycket på sin Systers vägnar, emedan hon mindre tyckte om andra spel. Kongen i Preussen hade vid detta tilfället skickat Röda Adlerorden til Härtigen, at lämna den, som han höll sjelf för värdigast. En General Dorner fick den. Tvänne andra ordnar hade honom äfven blifvit tilsända, men jag vet icke af hvilken Förste. Af dessa hade han erbudit den ena til en Rantzau, den andra til en von der Lye. De refuserade bägge at taga emot, och, som det sades, af jalousie, at Dorner blifvit dem föredragen. Några främande voro här, men ej til stor mängd. De märkligaste voro en Président Devitz från Berlin, en Gr. König ifrån Lombardiet, en Fransk, emigrerad Grefve, en Saxisk Officer, Kamarherre v. Platen ifrån Stralsund, som exprès blifvit inviterad af Härtigen, en herr Kettenburg ifrån Anspach. Det omtalas, at et utbyte är projecteradt af det Preussiska Hofvet, af Meklenburg emot Anspach och Baireut. Om Kettenburgs resa haft något afseende härpå, är mig icke möjeligt at säga. Troligast är, at blott tillfället fört honom hit, och för at besöka sin slägt här, hvaraf han har många. Annars omtalas många förändringar i Tyska Riket vid en, en gang instundande almän pacification. Så skal Käi-

saren bekoma Bayern i dedommagement för Nederländerna. Märkligt är, at Brabantska Cantzliet i Wien blifvit uphäfvet, och Staten satt på pension. Så skal Sverige afstå Pomern til Preussen emot en Suma penningar. — De öfrige alle voro Meklenburgska Herrskaper. Ridderskapet och Adlen hade sina särskilda deputerade. — Första e. m. d. 2 aflade Härtigen, jämte Prinsarne, personligen besök hos Ambassadeuren, men blefvo ej emottagne, enligt öfverenskomelse. Den 4 f. m. tilbragtes med preparationer til afresan. Schlosshauptmannen Both gaf middag, och kl. 2 lämnade Wi Ludevigslust. Härtigen lät köra Os med egna hästar och betjäning til Schwerin. Der åte Wi til aftonen hos Enkehärtiginnans Hofmästare, Hr v. Berner. Det är omöjeligt at beskrifva, hvad höflighet Os bevisats på alt sätt, så af de förstliga sjelfva som öfriga Herrskaper. Äfven i de minsta omständigheter préveneradesWi. Wi, som hörde til suiten, defrayerades til och med för Caffét Wi drucke om mornarne. Présidentens laquaier fingo 1 Rdr om dagen hvardera, under den tiden de voro der, vid afresan. Öfver hufvud kan man säga, at det är et mycket brillant Hof. Slottet är af vaker Architecture och med mycken smak meubleradt i alla rum. I synnerhet är der en pelaresal, som är förträfflig. Uppe vid taket går ett galleri rundt omkring, der almänheten är tillåtet at ställa sig til

askådare vid högtidliga tilfällen. At i öfrigt gifva E. E. en beskrifning på Ludevigslust torde vara öfverflödigt. då jag är öfvertygad, att E. E. känner det förut. Ej heller tillät mig de många cerimonier at mycket se mig om. Något får jag dock den äran at nämna. Naturen har gjort der mycket litet, och konsten alt. Det är torr, sandig och obördig jordmon, der det blifvit anlagdt. Det vaten, som finnes der. är ditledt ifrån aflägsne ställen. Midt före slottet formeras deraf en bassin, och derifrån har det aflop ifrån en cascade, som är en af de vakraste man vil se. Orten är väl och reguliert byggd, alt med nya hus af tegel, hvilka alla tilhöra Härtigen. De formera blott en gata med lanterner på sidorna och borner af huggen sten, samanbundna med jernkedjor. Kyrkan är dråplig: öfver altaret en präktig målning, som föreställer Christi födelses förkunnande för herdarne. Orgeln och capellet hafva sina rum bakom denna målning, så at man blott hör musiquen, men ser ej, från hvad ställe den kommer. Detta bör öfverraska på et angenämt sätt. Under altaret äro hvalf och grafställen för de förstliga. Den sist aflidne Härtigen ligger midt på gången i en Sarcophage af slipad Meklenburgsk granit, af vakert arbete. Härtigens stall är stor, väl städad och fylld med stora hästar. Hvar och en har sitt eget namn, som står skrifvet på en brädlapp öfver krubban. De förstliga fara

ofta ut och taga sig motion, och köra då i fyrsprång. Hennes Kgl. Höghet älskar ock ganska mycket promenader till fots. De göras i trädgården, som är stor och vaker. Härtigen har der et så kalladt Schweitzerhus och Härtiginnan et. I detta sista var jag. Det är rätt vakert. En sal är full med målningar af bara Schweitzervuer. En annan är beklädd med portraiter af de förstliga barnen. I almänhet är man ej rätt nögd med Härtigen för Des lefnads skul. Hans penchant för spel och Fruntimer går mycket långt, och i synnerhet criticerar man hans lefnad förl. sommar. På et ställe, 3 milar härifrån, vid Rostock, vid namn Doberan, blott et torpställe, har han låtit bygga et hus. Han har contracterat med någon att vilja vistas der en viss tid alla somrar, och den nu förlidne är den förste. Entrepreneuren skal hålla meubler. Der hållas dagligen 4 Bankar för Farao. Entrepreneuren tager kortpenningarne, som belöpa sig till 4 Louisd'or om dagen. Härtigen har förbundit sig at under den tiden ej spela utan offentligen på Banquen; får aldrig bjuda mer än 2 främande i sänder at äta. Under tiden begicks många utsväfningar. Entrepreneuren räknar sin vinst til 2,400 Rdr årligen. Nu tilstundar den tiden, då Härtigen far på jagt. Då synes han ej till på många dagar i sänder. Snö, storm och regn äro honom likgiltiga, ty han äger en god helsa,

och har nästan aldrig varit sjuk. Nätterna tilbringar han då, än hos någon bonde, än hos en paktare, än hos någon adlig. Missnöjet har stundom brutit ut i upror, tvänne gånger i Rostock och Grabau, då han altid marcherar sjelf emot de oroliga och anför sin trupp, ledsagad af kanoner. Han tågade på detta viset til Rostock. Då är lika mycket, om det går öfver åker och äng eller landsvägen. En Amtskrifvare träffade denna Armée på detta tåg, tagande routen öfver en besådd åker. Han viste ej, at Härtigen var med: börjar föreställa officeraren, som gick före truppen, att sådant ej vore tillåtet. Som denne ej ville låna öronen til Secreterarens föreställningar, började han blifva alfvarsamare. Då lät Härtigen hemta honom til sig och gifva honom på stället 50 de duktigaste prygel. För halfannan veka sedan var upror i Schwerin af Gesellerne, som lämnat deras verkstäder och grasserade omkring på gatorna. Härtigen marcherade strax emot. På halfva vägen fick han en deputation ifrån dem, att de soumetterade sig; men han fortsatte marchen och tågade omkring med sina kanoner på gatorna i Schwerin för at visa, hvad han kunde göra, och vände sedan om til Ludevigslust. Den 2 Nov., då de viste, at Hofvet var sysselsatt med andra saker, då militairen och kanonerna nyttjades i Ludevigslust, bryter uproret åter ut. Härtigen var orolig och sade mig

sjelf, at han stode som på glödande kol. Han gaf strax ordres at arrestera och sätta de brottsligaste i kälrarne på slottet i Schwerin samt skjuta med cartoucher. Andra dagen var alt stilla."

Den 23 Nov. „Skref till Bar. Reuterholm. som följer: Förliden fredagsafton hemkom Bar. Klinkovström ifrån Ludevigslust. Hennes Kongl. Höghets födelsedag hade ej på annat sätt blifvit firad, än at det på stället boende Hoffolket aflade sina lyckönskningar, och sedan spisade på Hofvet, om aftonen i bündtereihe. Hon har med otrolig fägnad erfarit at Han blifvit Hennes Öfversta Marskalk. såsom den der Hon för flere år tillbaka käner och varit bekant med, och har nu helt och hållet abandonnerat til och med den önskan at få något fruntimer sig til sällskap härifrån. Hon skal nu vara mycket impatient och tycker at tiden går långsamt, inan hon får anträda resan till Sverige. Ännu har hon icke fått sin Språkmästare, som är Bibliothecarien Wallenius ifrån Gripswald, med hvilken accord är träffadt. Han erhåller 50 Louisd'or samt fritt logis och vivre. Hon har satt sig före at lära språket til sin afresa. Härtiginnan har redan yttrat sig, att Hon blir sin Dotter följagtig til Schwerin. Andre tro til Rambo, en mil härifrån, för at kunna se Henne i brudskrud. Unga Prinsen af Strelitz, som i sommars var i Sverige, var äfven vid detta tillfälle i Ludevigslust. Han har yttrat

sig mycket väl om H:s Maj:t och vårt land, hvilket gjort Prinsessan än mer pickhogad.

Med första anträder arfPrinsen en vidlöftig resa, som skal vara 2 år. Härtigen var ännu på sin jagt. Han har nu åter en ny disput med sina ständer för indigenats skull. I Landet äro åtskilliga kloster, som fordom blifvit inrättade at adlen och ännu underhållas af Landet. Hittils hafva blott Fröknar blifvit der intagna. Nu hafva i de sednare tiderna en mängd at godsen gått i ofrälse händer, men gifva likväl sin contribution til ofvanberörde kloster. I anledning häraf göra de äfven pretension att få sina döttrar der in. Härtigen favoriserar ofrälset, och man tror, at nästa Landdag blifver märkvärdig. Som Härtigen för sina beständiga penningebehofver och penningarnas mindre nyttiga användande icke är älskad, så finner han motsägelse i alt, hvad han vill hafva fram. Man frugtade, att Gr. Bassevitz [1]) skulle undanbedja sig den nåden honom blifvit vederfaren, genom utnämnande til Commendeur af Nordstjernan; men man vet nu, at han med vördnad emottager detta vedermäle af Konungens nad. Förl. Thorsdags ankom äldsta Gr. de la Gardie [2]) hit och blef blott öfver

[1]) Hertigens förtrogne.

[2]) Grefve De la Gardie hade blifvit skickad till Dresden för att inhemta upplysningar rörande saxiska kurfurstens dotter, som ocksa varit patänkt till Gustaf Adolfs gemal. Som prinsessan var katolik, föll förslaget.

natten. Han for härifrån til Ludevigslust, hvarefter han tänker besöka det Brunsvigska Hofvet och så begifva sig öfver Hamburg hem. I Rostock skildes han vid sin broder, som gick öfver Stralsund til Stockholm. I går på Assembléen hos Gen. Hinzenstern hade jag tilfälle at se Gen. Toll [1]). Om aftnarne har han merendels någon af de här boende Meklenburgarne hos sig och spelar Boston. Äfven Fruntimer gifva honom besök. Han är lika munter, som i de gamla tiderna."

Den 3 Dec. 1795. "Skref til Baron Reuterholm följande berättelse. Härtigen af Meklenburg är ännu på vildsvinsjagt, och lär ej återkoma til Ludevigslust förrän Landdagen i Sternberg är slutad. Det säges, at han åter förlorat mycket penningar på spel under denna tiden. I förgårs öpnades Landdagen med vanliga ceremonier. Jag har haft tilfälle at se kallelsebrefven til densama. De äro tryckte, alle efter formulaire. På baksidan finnes rubriken til de propositioner, som sedermera genom Härtigens Commissarier Ständerna föreläggas. Denna gången voro 2:ne punkter upteknade 1:o Contribution til Riks Contingent: hvilket utan tvifvel blir afslaget. 2:o Prinzessinsteuer. Bredevid Sternberg är en kulle, Judenberg kallad. Den dagen Landdagen öpnas begifva sig Härtigens

[1]) Denne från Gustaf III:s revolution bekante man låg i en slags förvisning i Wismar.

Commissarier, som i år äro Geh. Rath Örtz och Geh. Rath Gr. Bassevitz dit ut, beledsagade af samtlige närvarande Ständerna, och föreläsa med blottade hufvuden Riksdagspropositionerna, hvilka emottagas ad deliberandum af Ständerna. Commissarierna njuta under Landdagen all den heder, som Härtigen tilkomer, om han vore närvarande. Som de föreställa hans person, så göra de ock sama figure, som vore han der själf: gifva mat, uppassas af des Stat och livrée m. m. Man tror at mycket disputer nu skola förefalla, dels för Contingentens skul, dels för indigenatet, som jag senast hade den äran at omnämna, dels för egna besvär, som Ständerna hafva att andraga. De äro mycket jaloux om helgden af formaliteterna vid detta tilfälle. För några år sedan försumade Härtigen den, med processionen til Judeberget, och det 2:ne gånger efter hvarandra. Ständerna anförde då strax besvär deröfver hos Käisaren, och Härtigen blef ålagd, at enligt gamal sedvana öpna Landdagarne med högtidlig procession til Judeberget. Fordom voro Härtigarne altid personligen tilstäds. Nu representeras han af Commissarier. Hvart annat år hålles Landdagen i Malchin. Icke allenast de deliberande infinna sig der, utan äfven många andra Herrskaper såsom åskådare, och at roa sig. Der göres bonne chère, dansas, spelas, och äro i år ej mindre än 4 Faraobanquer der. I

öfrigt hafva de tilfälle at deployera sin luxe, som här består i vagnar, hästar och mycket betjäning. Ganska många hafva härifrån rest dit. Den torde väl vara 14 dagar eller längre."

Den 5 Dec. "Ankom Baron Munk, som skulle gå till Schwerin med Seraphimerorden til Härtigen och sedermera till Berlin at notificera Hofvet Kungens förlofning."

Den 17 Dec. "Skref till Baron Reuterholm. Härtigens af Meklenburg hemkomst ifrån sin jagt til sin födelsedag, som var den 10 Dec., och hvilken ej vidare lär hafva blifvit firad, än med en bal om aftonen på slottet: förmodligen anställd för at roa de Svenska Herrarne, Bar. Munk, Gr. Mörner, yngsta Gr. de la Gardie och en Bar. Boye ifrån Stralsund, hvilka just vid den tiden inträffade der. Den sistnämnde har isynnerhet charmerat alla damerna der med sin dansekonst. Härtigen och des jagtsällskap säges hafva fällt icke mindre än 100 vildsvin på denna jagt. Nu är äfven Landdagen i Sternberg sluten, sedan den varat inemot 14 dagar: öfver vanan länge. Förbittringen har varit stor särdeles mellan frälse och ofrälse. Som Härtigen understödt ofrälset, har adeln uppfattat en särdeles ovilje mot honom. En ofrälse hade den vakraste vagnen af alla församlade. En af adlen mötte den en gång på gatan, och körde med flit emot med sin, at den vakra

gick sönder. I öfrigt hafva Fruntimren roat sig med dans. Fyra dagar å rad var bal. Blott et enda, en fröken Berner, fick fästeman der. Landdagen är som en marknad för dem. Det är seden här, at alla giftvuxna flickor följa föräldrarne dit, för at låta se sig, och i spekulation at få man. En flicka här (frök. Lotta Mühlenfels) berättade mig förl. Söndagsafton med särdeles förnöjelse, at alla de, som härifrån varit der i spekulation, komit äfven så lediga och lösa tilbaka, som de foro dit. Väl til märkandes, hon hade ej varit der sjelf. Här i Wismar är en besynnerligt componerad societet. Den består af omkring 70 fröknar, af alla åldrar, omkring 20 gifta och ogifta fruar, cirka 10 karlar, hvaraf 3, jag med i Räkningen, ungkarlar. At en Assemblée är lefvande och icke tyst här förstår sig således af sig sjelf. Kanske får jag framdeles tilfälle at berätta, hvilka som spela de första rôlerna der. Om Fröknarna säger vår Président altid, at de bedja Gud om dagligt bröd. I öfrigt speltes öfverdådigt i Sternberg. En Lieut. Norman i Preussisk tjenst var anländ med 400 Louisd'or. Dem spelte han bort efter hand, och lånte 250, dem han äfven spelte bort på 15 när. Med dessa 15 gick han sista aftonen på en bank, vann åter ej allenast de 650 förlorade, utan 300 deröfver, och sprängde Banquen. Ej nögd dermed, gick han at spränga en bank til; men der tappade

han åter alt på 400 när, så att han skadeslöst kunde vända om hem."

Den 4 Jan. 1796. „I dag kl. 6 reste Présidenten til Schwerin. Jag skref til Härtigen och Bar. Reuterholm. Til den sistnämnde bland annat följande: Sedan et par dagar hafva åtskilliga anecdoter lupit omkring rörande Härtigen af Meklenburg, hvilka jag nu får den äran at meddela. Förl. höstas, då H:s Durchlaut var i Hamburg, träffades der en avanturer, hvars namn ej en gång är bekant. Utan at underrätta sig om någonting rörande denna person, inlåter Härtigen sig i spel med honom, och förlorar 1,000 Ld'or. Härtigen hade ej tillräckligt penningar med sig, utan ger honom strax sin sedel på summan. Då Härtigen sedan frågar honom, hvem han vore, säger han, at han ingen titel ägde, men at han skulle finna sig flatterad, om Härtigen ville göra honom til Kamarherre, då han äfven ville låta sin fordran falla. Detta alt sker. Men då Härtigen hemkomit til Ludevigslust, och det blef bekant, at han gjort denna nya Kamarherren, gjorde det så mycken sensation hos de andra vid Hofvet, at alla Kamarherrarne ville hafva afsked. De föredrogo hos Härtigen, at honom väl icke kunde betagas at göra til Kamarherre hvem han behagade; men at de icke voro förbundne at tjäna med alla dem han utnämnde. Härtigen, som ej ville dimittera hela

corpsen, besluter då at återtaga sin fullmagt från den andra, och sänder i denna afsigt Kamarherren von Plessen til Hamburg. Han upsöker sin nya Camerade, som i början ej ville återlemna sin brevet, och ej förrän Plessen med pistolen på bröstet hotade at skjuta ihjäl honom. Sedan fullmagten sålunda blifvit återställd, betalades de 1,000 Ld'or. Men den tort Härtigen gjort sig härigenom, är ej glömd. — Nyligen har Härtigen gifvit sin Maitresse afsked. Det är en Mad:me Saale: hustru til en musikant, hvilken han haft flere år, och med hvilken han har flere barn. Hon var i Schwerin på en bal. En Officer i sällskapet fann sig stött af at träffa henne der, så at han gjorde henne någon slags avanie. En beridare, vid namn Stein, tager hennes partie, besöker följande morgon Officeraren på sin kamare, der han trädde in med hatten på hufvudet, är otidig i munnen, och manar ut honom at slåss. Officeraren låg ännu, svarande Stein, at han först borde lära sig höflighet, inan han kunde blifva värdig at slås med, flyger op ur sängen och slår hatten af den andre, och saken afgöres slutligen med knytnäfvarne. Denna Historia har komit för Härtigen, och satt Mad. Saale i misstankar. Andre säga til och med at han träffat Stein hos henne. Men Härtigen kan ej slippa henne på annat sätt, än med beviljande af en årlig pension af 1,500 Rdr: och hon, som ej

sett nog säkerhet för sig i Härtigens underskrift derå, har bemedlat så, at Härtigen öfvertalt Arfprinsen at äfven underskrifva denna förbindelse, för at göra den gällande äfven en dag, då han tilträder regeringen. — Under det Bar. Munk var i Ludevigslust kom en Officer in till Härtigen med en rapport. Han hade klädt sig något à la petitmaitre, och något afvikit ifrån det sätt, som i tjensten är föreskrifvet. Härtigen gör Bar. Munk uppmärksam derå, och tillägger en reflexion, at så litet fråga Des Officerare efter Des ordres. Middagen omtalar Kettenburg (så het Officeraren) detta för en kamerad, och de koma öfverens at begära afsked. Härtigen svarar at han kanske yttrat sig i hetta, och det borde de ej taga så noga. Men de voro ej nögde dermed, utan då de komo hem, skrifva de et formelt afsked, säga at de ej mer kunna tjäna, efter de voro förolämpade, och det för en utländing. Härtigen svarar i en billet, at han trodde sig redan hafva gifvit dem en tilräcklig satisfaction, men om Kettenburg ej vore nögd dermed, vore han beredd att lämna den han vidare kunde åstunda. Imedlertid blir Kettenburg varnad af någon, at väl akta sig och sin kamare. Om aftonen går Härtigen till Kettenburgs logis, försedd med värja och skjutgevär. Denne senare hade låst inne sig. Härtigen gör mycket buller på dören;

men då den icke öpnas, går han bort ond, och slår in fönstren med stenar."

Den 18 Januari. "Skref till Bar. Reuterholm: Hofvet i Ludevigslust kom til Schwerin d. 4 sistl. om aftonen, och tilbringar någon tid der. Sedan hafva nästan dagligen lustbarheter förefallit. Den 5 var gala, och bal om aftonen. I sama veka Redoute, som hvarken Härtiginnan eller Hennes Kgl. Höghet bevistade, utan blott Härtigen och Prinsarne. Hennes Kgl. Höghet har redan avancerat mycket i Svenskan, så at Hon förstår alt hvad som talas. Hon använder 7 timar i vekan på detta studium. Men än mer färdighet skal Prins Gustaf hafva ernått. Prinsessan har redan återfått Konungens Portrait ifrån Berlin med sin infattning, hvaröfver Hon är mycket förnögd. Det nyttjas numera blott vid högtidligare tilfällen. För dagligt bruk har Hon sjelf tagit en copie deraf, som skal fullkomligen likna Originalet och vara mycket väl gjordt. Under lustbarheterna, som förliden veka voro i Schwerin, spelte Härtigen efter vanligheten. Han vann en afton 120 Louisd'or; men skal de föregående hafva förlorat mer än det. Madame Saale är åter tagen till nåder, och far nu, som förut, i Härtigens équipage med 6 hästar."

Den 25 Januari. "Til Bar. Reuterholm skref jag: Hofvet vistas ännu i Schwerin, och lustbarheterna hafva sin gång der. Alla Söndagar är

Cour: Tisdagar Assemblée i Staden hos någon af de förnämare, der äfven Hofvet då infinner sig: Fredagar, Masquerade: de öfriga dagarne Spectacle. H. K. H. och Härtiginnan afhålla sig alldeles ifrån Masqueraderna af attention för Svenska Hofvet, då nu sådana ej mer hos os äro tillåtna. Med Hr Bar. Munk, som ännu är i Schwerin och säges den 28 vilja vara i Stralsund och fortsätta resan til Stockholm, spelar Härtiginnan mycket Boston, och säges han hvar gång taga af Henne 30 til 40 Rdr. H. K. H. säges vara något opasslig: man hoppas at det snart går öfver. Handl. Fabricius med des Fru från Stockholm ankomo hit i går. De hafva passerat Schwerin, och då H. K. H. hörde at en Svensk var der, lät Hon upkalla honom, och visade honom mycken höflighet: hvaröfver han är på det högsta charmerad. Marsk. Bülow, som Härtigen utsedt at gå til Stockholm för at, å Des vägnar, tacka för Seraphimerorden, är redan afrest och har förra vekan passerat Hamburg. Hr. Néal, som af Preussiska Hofvet är sänd at svara på Notificationen, är ock under vägen. Han skall vara en underlig man, original, men full af Esprit. I Schwerin présenterade han sig själf för Härtigen på Masqueraden. Sedan gick han til Hofs och til Taflen utan at vara buden. Härtiginnan gick själf til honom och önskade lycklig resa, på det han ej måtte glömma at taga afsked. Är mycket rik."

Här sluta de pennritningar, som Hjelmér från Wismar gifvit Reuterholm och funnit lämpliga att införas i dagboken. Vi ha meddelat dem med så stor utförlighet, som saken tillåtit. Dessa skildringar från det mecklenburgska hofvet afspegla lifvet derstädes långt klarare än Klinckowströms officiella bref.

V.

Den meklenburgske hertigens lefnadssätt var föga egnadt att vid honom och hans familj knyta den unge svenske konungens sympatier. Gustaf IV Adolfs sediga tänkesätt äro allmänt kända. Någon böjelse för detta parti hade han för öfrigt aldrig hyst. Derom vittnar ett yttrande till Klinckowström vid dennes afresa till Schwerin för att begära prinsessans hand: „Brådska icke, min baron, med er underhandling, ty ännu är ju god tid". Det var Reuterholm, som uppgjorde denna förmälningsplan för att förödmjuka den ryska kejsarinnan. Hvilken harm skulle det icke väcka hos den stolta Katarina att se sin sondotter tillbakasatt för en obetydlig tysk furstedotter! Hela den mecklenburgska trolofningen var ett lika hänsynslöst som opolitiskt schackdrag, som blottstälde kungen och skulle gjort spelaren sjelf matt, så vida han ej offrat den pjes, som figurerat såsom drottning. Att

en ung oskyldig prinsessas lefnadslycka grumlades, bekymrade Reuterholm föga. Ryska kejsarinnans hotande hållning blef för honom bestämmande i denna fråga, såsom vi snart skola finna.

Många orsaker samverkade för öfrigt till brytningen mellan Gustaf IV Adolf och Lovisa Charlotta af Mecklenburg-Schwerin. Den okonstlade furstens hjerta hade fästat sig vid qvinliga behag inom den svenska kungaborgen. Väl möttes denna kärlekslåga af ett förstånd, som mätte steget från hofdam till drottning lika ödesdigert som en af svärmeri förestafvad tronafsägelse, men den bidrog att lösrycka konungen från den knutna förbindelsen. Inom hans närmaste omgifning arbetades i samma riktning, och man har till och med velat se ryskt inflytande med i detta spel. Genom erhållna porträtter och skildringar af prinsessans ofördelaktiga utseende, särskildt hennes växt, hade konungens afsmak för denna förbindelse öfvergått till ren motvilja för hennes person. „Han ångrade sin lätthet att bifalla föreningen med henne, blef mjältsjuk och orolig, och slöt med att den 11 Februari rent ut säga sin farbror, att han aldrig kunde taga henne till äkta. Häremot blefvo alla föreställningar kraftlösa, och konungen åtog sig allenast att sjelf vilja blottställa sig för allt det odieusa denna rupture medförde, genom det att H. M. uppsköt densamma till dess han blefve myndig, ehuruväl

H. M. funnit både ärligare och naturligare, att nu genast härom prévenera Mecklenburgska hofvet, hvars sändebud, resemarskalken Bülow, i det samma till Stockholm ankom. Ryktet om Mecklenburgska trolofningens upphäfvande blef dock snart allmänt och styrktes af den släta accueil Bülow hade, som icke på tre veckor fick tala med konungen, hvilken förebar opasslighet. Detta oaktadt, lät hertigen afgå cirkulär till ministrarne, att ett sådant rykte vore ogrundadt och infamt; men måste dock slutligen genom rikskansleren låta förstå, att giftermålet, i anseende till konungens ungdom, komme att uppskjutas, under det att alla påbegynta anstalter till högtidligheterna inställdes". [1]).

I Hjelmérs dagbok börja vi nu spåra de planer, som voro å bane i Stockholm, men spredo sina ingalunda behagliga verkningar till den lilla ambassaden i Wismar. Sålunda läsa vi:

Den 29 Febr. 1796. „Var uppe hos Présidenten, hvilken fått bref från Pomern och Sverige uti förmälningssaken, hvilka mycket oroade honom".

Den 1 Mars. „Var åter en lång stund hos Présidenten, som utgöt sig i bekymer".

Sina anteckningar under den 8 Mars börjar Hjelmér med denna engelska harang:

---

[1]) G. J. Adlerbeths Historiska Anteckningar, 2. s. 295.

„I hold the world but as the world,
A stage, where every man must play a part,
And mine a sad one."

Omedelbart derpå följer: „Présidenten reste i dag bittida til Ludevigslust."

Först på aftonen den 10 Mars återvände han till Wismar. Vi kunna lätt tänka oss, hvilken ledsam roll den olycklige ambassadören måste spela. Han nödgades protestera mot de alltmera gängse ryktena om den förestående brytningen, ehuru han väl visste, att någon förmälning aldrig blefve af. Det mecklenburgska hofvet sväfvade ingalunda i okunnighet om det som försiggått i Stockholm. Derför hade ryska kejsarinnan icke minst sörjt. Adlerbeth anför, att Klinckowström sjelf berättat honom „att han af hertiginnan, som var ett klokt fruntimmer, utstod de svåraste förhör. En dag hade hon fått höra, att man beskrifvit hennes dotter såsom sned och illa vuxen; befallte henne derför kläda af sig i excellensens närvaro, som flat öfver denna vederläggning af ett ogrundadt [1]) rykte, endast måste inskränka sig till protestationer, att han hvarken hört eller trott sådant." Ej underligt, om Klinckowström började känna den mecklenburgska marken bränna under sina fötter.

Den 16 April mottog han ändtligen från Stockholm bestämda order. Under den 18 April

---

[1]) Jfr sid. 35.

läsa vi i Hjelmérs dagbok: „Présidenten reste i dag til Ludevigslust, at, enligt bref han i förgårs erhållit, gifva tilkänna, det Konungens giftermål tils vidare uppskjutes."

En månad derefter skönja vi ock, hvad som var å bane i Stockholm:

Den 21 Maj. „Fick bref från Gartz och Hanqvist [1]). Bägge berättade, at stridigheterna, som varit mellan Sverige och Ryssland, blifvit bilagda, och at der å båda sidor desarmerades; men at giftermålet i Meklenburg blifvit upphäfvet och at Konungen nu skulle förmälas med Ryska Prinsessan Alexandra."

Vi ha nu sett de första akterna i denna kungliga giftermålsfars och dröja med upplösningen för att öfvergå till en ny, som snart stod färdig att gå öfver tiljan.

VI.

Under hela den mecklenburgska trolofningsförhandlingen, som starkt liknade ett lösligt hopkommet teaterstycke, skymta vi bakom kulisserna den ryska kejsarinnans hotande gestalt. Den mäktiga herskarinnan, som styckat det arma Polen och

[1]) Gartz var kunglig sekreterare. Hanqvist, Hjelmérs intime vän, var ock sekreterare i ett embetsverk.

lagt Turkiet för sina fötter, kunde icke länge låta gäcka sig af en grannstat, hvars magtställning föga motsvarade dess från storhetstiden nedplantade anspråk. Den fosterländske Gustaf III:s revolution och lyckliga krig hade räddat Sverige från Polens öde. Hur kunde en kraftlös förmyndarregering våga att kasta handsken mot „Nordens Semiramis“? Denna regering hade erkänt franska republiken och derigenom stält sig på nivå af jakobinism, det förhatligaste Katarina visste, och den hade genom den mecklenburgska trolofningen personligen sårat henne. Endera af dessa förnärmelser hade varit tillräcklig att prisgifva det stackars Finland för Rysslands härmassor, som nu odelade kunde kastas åt detta håll.

Men „Katarina var qvinna, alltid qvinna och qvinna i hela detta ords bemärkelse“, såsom Stedingk, Sveriges ambassadör i Petersburg, träffande yttrat. Hon kunde icke lemna sin gamla älsklingstanke att se sin sondotter dela Sveriges tron med sonen till en konung, som varit föremål lika mycket för hennes lifliga beundran som hjertliga hat. Att frånrycka detta motspänstiga Sverige ett eller annat land tillfredsstälde icke Katarinas ärelystnad. Att genom slägtband fastkedja det vid kejsarinnans triumfvagn var mer än en eröfring. Det var äfven en lysande upprättelse åt hennes kränkta stolthet. Så framgick hennes märkvärdiga politik att tvinga

svenska regeringen till vänskap och derigenom bana väg för en närmare förbindelse. Hon fann ett lämpligt verktyg i en fransk emigrant, Mr. Christin, som sedan Januari 1796 uppehöll sig i Stockholm. Genom förespeglingar om ryska subsidier påverkades hertigen-förmyndaren, men Reuterholm tycktes vara stålsatt mot alla den lismande underhandlarens försök att vinna honom. Några under samtalets hetta fälda yttranden, personligen förolämpande kejsarinnan, afbröto underhandlingen och framfördes, ytterligare vanstälda, till Petersburg. Spänningen nådde sin höjd, sedan den ryske generalen Budberg, som skickats till Stockholm för att upptaga Christins underhandling, af hofvet bemötts på ett stötande sätt. I början af April ingick underrättelse, att ryska trupper sammandrogos vid Finlands gräns.

Det hotande kriget tvang nu regeringen att närma sig Budberg. Denne förklarade, att kejsarinnan hyste den uppriktigaste vänskap för konungen, men vore missnöjd med hertigen och hans ministèr. Slutligen förklarade Budberg rent ut, att kejsarinnan aldrig ville öppna någon underhandling, förr än Reuterholm blifvit aflägsnad. Detta dunderslag bestämde den magtlystne mannens hallning, sedan han förgäfves rådfrågat både synliga och osynliga magter för att finna en hederlig utväg ur den labyrint, hvari han förirrat sig. Enda

medlet att bibehålla sig vid styret blef nu att uppoffra den mecklenburgska förbindelsen, som varit hans eget verk. Han visste nämligen väl, att ett giftermål mellan konungen och prinsessan Alexandra fortfarande låg kejsarinnan varmt om hjertat. Nu återknötos underhandlingarna, och sedan ett vänligt bref från hertig Karl till kejsarinnan återstält det goda förhållandet mellan magterna, kom såsom en föga angenäm öfverraskning inbjudningen till Petersburg. Gustaf Adolf och Alexandra skulle lära att känna och älska hvarandra. Detta var för svenska regeringen ett nytt dilemma. Hertigen lär ha yttrat till Reuterholm: „Det är rakt stridande mot testamentet, mot constitutionen, mot mina högtidligaste förbindelser, som förbjuda mig att ett ögonblick lemna kungen ur sigte under minderårigheten, och sjelf har jag ej rätt att resa ut ur konungariket. Å andra sidan inser jag hela svårigheten af en vägran, men jag kan ej heller dölja för mig hvad som skall följa af ett bifall. Vi skola blifva förödmjukade, och våra fiender skola gifva den färg af resan, såsom hade kungen och jag sjelf gått att tigga fred och förlåtelse vid denna mägtiga furstinnas fötter, hvilken jag hjertligt afskyr. Jag eger ej styrka att spela denna roll; jag skulle vid hennes hof taga mig ut som en ledsam figur, och slutligen skall jag säga er, att jag mycket fruktar, det ändamålet med resan

skall alldeles förfelas [1]." En senare anteckning i Hjelmérs dagbok upplyser oss äfven, att „då Excellensen Reuterholm kom up med den idéen at göra den Meklenburgska förlofningen om intet, så var Härtig Carl deremot, och ville ej ingå deruti, utan at det skulle hållas fast." Äfven konungen hyste afgjord motvilja för en resa till Petersburg. Det sårade hans högmod att liksom på Katarinas befallning gå att begära hennes sondotter till äkta, hvartill äfven kommo betänkligheter på grund af olikheter i religion. Vi skymta redan nu de skär, på hvilka den stundande äktenskapsunderhandlingen skulle stranda. Äfven Reuterholm ryggade för dessa svårigheter. Men då resan till Petersburg alltjemt från rysk sida framstäldes såsom det oundgängliga vilkoret för hvarje närmare förbindelse mellan de båda hofven, och insinuationer tillika framkastades, att det nya partiet kunde blifva ett medel för Reuterholm att bibehålla sig vid magten äfven efter konungens myndighetsförklaring, så fingo alla betänkligheter vika. Sedan man sålunda förstått att draga Reuterholm på sin sida, lyckades man snart genom honom vinna hertigen och slutligen genom denne konungen. Resan anträddes den 12 Augusti, och den 24 inträffade konungen, hertigen, Reuterholm och en lysande svit i Petersburg.

[1]) Schinkel-Bergman, Minnen ur Sveriges nyare historia, 3 sid. 184.

der de på det mest förekommande sätt mottogos och under otrolig lyx fêterades.

Oaktadt det från början blott var konungens mening att „göra sin compliment för kejsarinnan", blef det en verklig friarefärd. Gustaf Adolf såg den sköna, fjortonåriga Alexandra och fattade strax böjelse för henne. Hon älskade den unge konungen, som hon från barnåren vant sig att betrakta som sin brudgum. Katarinas käraste önskningar voro nära att uppfyllas. Under en promenad i det tauriska palatsets trädgård begärde Gustaf Adolf formligt prinsessans hand. Förlofningsdagen utsattes till den 22 September, och de vigtigaste frågorna rörande det förestående giftermålet ansågos redan lösta.

Kl. 7 på aftonen den nämnda dagen var hela hofvet församladt i tauriska palatsets tronsal, der trolofningshögtidligheten skulle försiggå. Främst i salen syntes storfursten-tronföljaren Paul med gemål och dottern Alexandra i bruddrägt, omgifna af kejserliga familjens öfriga medlemmar. Sist inträdde Katarina sjelf i kejserlig skrud. Men konungen, den blifvande brudgummen, syntes icke. Timme efter timme skred under pinsam väntan. Konungen kom icke. Man hade sett favoriten Zouboff flera gånger komma och gå, allt under kejsarinnans ytterliga otålighet. Slutligen såg man honom hviska några ord i hennes öra. Ögonblicket der-

efter steg hon upp, sade stammande, att hon blifvit illamående, samt erfor till och med ett lätt anfall af den sjukdom, som några veckor senare lade henne i grafven. Sedan kejsarinnan dragit sig tillbaka, affärdades hela hofvet under föregifvande, att konungen blifvit illamående.

Hvarför infann sig icke Gustaf Adolf? Vi skola snart finna, att denna slugt hopspunna trolofningsplan bröts mot konungens orubbliga vägran att bifalla den fria religionsutöfning, som äskats åt den tillkommande bruden.

Den här lemnade öfversigten af den ryska förmälningsförhandlingens hittills varande gång grundar sig hufvudsakligen på Stedingks skriftliga och muntliga meddelanden, återgifna i Schinkel-Bergmans „Minnen ur Sveriges nyare historia". Excellensen Stedingk, Sveriges duglige minister i Petersburg, var den, som djupast inträngt i de båda hofvens politik vid denna tid. Hjelmér låg ännu i Wismar, fjerran från dessa hofinteriörer. I nästa och följande afdelningar äro vi åter i tillfälle att ösa ur vår gamla källa: den Hjelmérska dagboken.

VII.

Vid Gustaf IV Adolfs frieri till storfurstinnan Alexandra hade kejsarinnan Katarina som vilkor för sitt jaord uppstält den fordran, att trolofningen

med Lovisa Charlotta af Mecklenburg-Schwerin formligen skulle upphäfvas. En vecka före den olyckliga eklateringsdagen afgick också bref härom till excellensen Klinckowström i Wismar, såsom följande anteckning i Hjelmérs dagbok utvisar:

Den 1 Oktober 1796. „Med posten i afton fick Présidenten de obehagliga ordres, at declarera i Ludevigslust, at Konungens giftermål med Prinsessan aldrig kome at gå för sig. Sättet, på hvilket detta honom updrogs, var det alra besynnerligaste; utan bestämd Instruction, öfverlämnade man til honom sjelf at finna på skäl och excuser derföre, at fara dit själf, eller skicka någon annan; at hälst, om möjeligt vore, gifva saken den tournure, som hade Prinsessan fattat dégout för Kongen. Man lämnade Prinsessan Présenterna hon fått och erböd sig at återsända förlofningsringen; man föreslåg, at Prinsessan skulle fordra dedommagement, hvilket derför skulle beviljas, men med möjeligaste hushållning för kronan: 8 à 10 tusen Rdr årligen offererades, men skulle mer fordras, så kunde denna summa ökas. Man önskade för all ting, at saken på en gång kunde så afgöras, at Kongen och Härtigen ej hade nödigt at deröfver correspondera med Meklenburgska Hofvet; men skulle detta ej låta sig göra, så ville man dock bjuda til at knäcka den oangenäma nöten. Öfv. A. Råd. Wolfradt föreslogs, såsom den der kunde

resa til Ludevigslust, om Présidenten, hvilket man dock helst såge, ej sjelf ville uträtta denna Commission, hvartil han upmuntrades genom de brillantaste löften för sin egen person och des Famille: hvarjemte man gifvit honom perspective af des nit och lydnad och kärlek för Konung och Fädernesland. Présenterna til Meklenburgska Commissarierna skulle afgifvas. Slutligen anfördes at en så nära alliance och vänskap imellan Sverige och Ryssland vore nu, under Konungens vistande i Petersburg, knuten, at den aldrig varit intimare, och den skulle grundlägga bägge Rikens lycka och välstånd. Brefvet af Bar. Reuterholm var dateradt St. Petersburg d. 14 Sept."

Den 7 Oktober finna vi Klinckowström skrida till sitt obehagliga värf:

„Présidenten hade i dag morgons rest at möta Présidenten Devitz på des gård utan före Schwerin, för at förkunna Konungens giftermåls uplåsende och negociera deröfver."

Den 10 Oktober finna vi verkningarna häraf:

„Présidenten fick i afton bref ifrån Présidenten Devitz, hvari han säger, at han underrättat Härtigen om deras entrevue förliden Fredag, och föremålet för densama: at Härtigen och Härtiginnan uptagit det rätt illa och nästan med indignation: men at Prinsessan ännu ingenting veste deraf: at Härtiginnan, som länge varit sjuk, i synnerhet

tagit sig illa dervid: at man i Hufvudsaken ingen ting ville göra, förrän Konungen är myndig och sjålf tillträdt regeringen; och ändligen bad Présidenten at förelägga Konungen detta svar."

Icke utan förvåning läsa vi följande:

Den 15 Oktober. „Présidenten hade i dag morgons fått bref ifrån Présidenten Devitz, hvari han ber honom laga at en artikel i Hamburger Correspondent, rörande Konungens förmälning, måtte retracteras. Då vi i afton finge Avisorna, sågo vi, at denne artikel, under Stockholm den 25 Sept. tagen utur Hannoverska Gazetten, innehöll: at Konungen skulle förmälas med en Rysk Prinsessa, och at Prinsessan af Meklenburg skulle få en pension af Käisarinnan, och anses såsom Svensk Enkedrottning."

Ett år hade förflutit, sedan hofvet i Ludvigslust klädde sig i festskrud för att fira en femtonårig älskvärd prinsessas trolofning med en af ett troget folk buren konung, som då fylde sina sjutton år. Nu hade de glada förhoppningar, som härtill knötos, redan hunnit grusas. Ej blott från Ludvigslust hade glädjen flytt. I Wismar, der den svenska friarambassaden hela året uppehållit sig, rådde heller ingalunda feststämning. Vi läsa detta under denna Hjelmérs dagboksanteckning:

Den 1 November. „Kl. 8 i dag kom Öfv. A. Rådet Wolfradt til mig, helt ängslig deröfver, at inga anstalter blifvit gjorda, at fira Konungens födelse- och Regeringstilträdesdag. Som jag var af hans mening, at detta såg för snöpligt ut, och kunde til och med illa uptagas i Stockholm, så ginge vi bägge til V. Présidenten Breitenstern, at öfverlägga denna sak närmare. Kam. Rådet Schröder blef ock intagen i Gudarnes Råd, och som han declarerade, at Présidenten vid sin afresa sagt, det han ville, på sätt förl. år skedde, bestå Garnisonen något, i händelse den paraderade, så blef beslutet, at vakten skulle marchera up, och skjuta ett par salvor, samt at musik skulle anställas på Rådhus-Altanen.“

Excellensen Klinckowström hade redan den 28 Okt. lemnat Wismar och begifvit sig till Stralsund. „Ledsen vid sejouren här, så godt som échapperade han: sade ingen människja, hvarken hvar han gick eller huru länge han blefve borta, och tog af ingen afsked,“ heter det i vår dagbok.

Undantagande Serafimerorden och titeln „En af rikets herrar“, skördade Klinckowström hvarken guld eller lagrar på sitt uppdrag. Adlerbeth berättar till och med i sina Historiska Anteckningar, att „Klinckowström hade innestående fordringar för traktamente under sin odieusa förrättning, hvilka Gustaf Adolf aldrig betalte under förevändning,

att han kunnat undanbedja sig en sådan kommission."

Hjelmér stod ock snart färdig att lemna Wismar:

Den 5 November. „I afton kom ändligen min förlossning. Présidenten hade bref ifrån Baron Reuterholm, hvari han först tackas för sin i Schwerin uträttade Commission, och förklarades deröfver i synnerhet höga vederbörandes nöje och approbation. Sedan förkunnades honom tillåtelse at resa härifrån. Derpå en helsning til mig af sama innehåll. Slutligen annoncerade han, at han retirerade sig ifrån Affairerna."

Innan vi med Hjelmér lemna Wismar, torde det intressera läsaren att följa några dagboksanteckningar, som röra platsen och honom sjelf personligen. I ett bref af den 12 Nov. 1795 till sekreteraren Hanqvist [1]) läsa vi:

„Jag bor nu och lefver här hos Présidenten, och roar mig med lecture det mesta. Här är en temligen talrik Societé, men som består af bara Fruntimer. Disetten på karlar är så stor, at könet för mig brustit ut i klagan deröfver. Häraf slutes at jag är mycket väl, och blir mer, då jag blir litet mer familier med dem. Staden är här temligen vaker och väl byggd; men dålig police; ty

[1]) Ur samma bref ha vi hemtat skildringen af resan till Wismar; sid. 10.

smutsen går up öfver öronen. Gemena gator. och som ej blifvit lagde på et seculum tror jag: så at man risquerar at bryta hals och ben af sig. Hon ligger i en sump. så at orenligheten ifrån högderna rundt omkring rinner in hit. Une infinité d'églises. sedan katholska tiden, af hvilka blott 3 nu nyttjas. Jag hoppas at i vinter kunna göra åtskilliga excursioner. än hit. än dit; särdeles åt Pomern".

Ofta finna vi honom på assembléen. som turade om på familjerna. Kortspel, särskildt whist. var ett stående sällskapsnöje. Ett nästan dagligt umgänge var General Toll. som först den 26 Juni 1796 fick kungens bref, „hvarigenom Hans statsfångenskap uphörde; hvilket gjorde honom en osäglig fägnad." Ungefär samtidigt finna vi Hjelmér anhålla hos Reuterholm om tillstånd att lemna Wismar och permission till slutet af Augusti för att dricka brunn i Wexiö, dock utan önskad påföljd: „Juni 26 fick jag svar från H:s Exc. Bar. Reuterholm på min ansökning at koma hem, hvilken blifvit afslagen. med förständigande at jag måste blifva här til hösten, för orsaker som jag framdeles skulle få veta".

På uppmuntringar sparades icke. Sålunda läsa vi redan under den 30 Januari:

„Fick bref från Baron Reuterholm. som annoncerade mig, at jag fått 500 Rdr af Härtigen

i equiperingspenningar, och at jag inom kort skulle få et ostensibelt vedermäle af Des välvilja." Hvari detta skulle bestå, upplyser oss emellertid icke dagboken.

Sedan Hjelmér „lupit omkring och tagit afsked," lemnade äfven han Wismar för att taga hemvägen öfver Stralsund, liksom Klinckowström och hans familj. På tredje dygnet landade de i Ystad den 20 November. Hjelmér tog nu hästar genom Skåne, Bleking och Småland, der han besökte hembygd och anförvandter, samt inträffade den 16 December i Stockholm, dit Klinckowström före honom anländt. I dagboken läsa vi nu:

Den 22 Dec. „F. m. var jag hos Riks Cantzleren [1], som förde mig up på Slottet, der jag vid Rapporten blef présenterad för Konungen och kyste Des hand. Anmälte mig til Audience hos Härtigen, men blef ej mottagen, utan befalld at koma up i morgon."

Den 23 Dec. „Var f. m. hos Härtig Carl, som omkring ½ tima talte med mig öfver Schwerinska hofvet, och gjorde mig 1000 frågor."

Vi sluta framställningen af den lilla mecklenburger-ambassadens upplösning med den återblick, Hjelmér i sin dagbok kastat på det gångna året:

---

[1]) Baron Fredrik Sparre.

Den 31 Dec. 1796. „Lyckligen ändade jag detta året, som jag dock icke utan många besvärligheter öfverlefvat. Början af det sama til slutet af Maji, under mit vistande i Wismar, var i öfrigt angenämt på alt sätt. Jag var väl uptagen hos alla människjor, jag fick occupera mig med lecture, så mycket jag ville: och har intet år förflutit, på hvilket jag så mycket läsit, som detta. Den senare delen til November var oangenämare, sedan Konungens förmälningssak gick uti vaten; för Présidentens snålhets skul, som tykte, at mit vistande nu blef för långvarigt och syntes sedermera missunna mig alt hvad han gaf. Från November til årets slut räknade jag den roligaste tiden. Jag mådde mycket väl, fick resa åter til Sverige, se min mor och mina slägtingar och at hos alla stod väl til, samt se min lilla egendom i Stockholm oskadd."

Vi återgå nu till den ryska giftermålsfarsen, sedan den mecklenburgska blifvit utspelad.

VIII.

Upprepade gånger hade olikheten i religion utgjort en stötesten vid underhandlingarna om ett giftermål mellan Gustaf Adolf och Alexandra. Konungen hade äfven efter sitt frieri öppet förklarat

för kejsarinnan, att det vore nödvändigt. att storfurstinnan ombytte religion före sin ankomst till Sverige. Af hänsyn till det ryska presterskapet ansåg sig kejsarinnan nödsakad att fordra religionsfrihet för prinsessan. Efter åtskilliga bearbetningar synes konungen ha gifvit med sig, och alla trodde, att religionsfrågan var löst, då trolofningsdagen ingick. Emellertid hade konungens vacklande hållning gifvit anledning till vissa säkerhetsmått från rysk sida. Konungen lär redan med förlofningsringen på sin finger stått färdig att begifva sig till den beramade eklateringsfesten, då kejsarinnans minister Markow anlände till svenska ministerhotellet, der konungen bodde, och anmodade Stedingk att förelägga konungen ett papper. hvars underskrift kejsarinnan begärde. Det innehöll en formlig förbindelse, att konungen ej skulle besvära prinsessan vid utöfningen af hennes grekisk-katolska religion, ej heller på minsta sätt söka öfvertala henne att ändra den. I förtrytelsen öfver detta misstroende har konungen sönderrifvit papperet och låtit säga Markow, att kejsarinnan gjorde orätt, som tviflade på hans förut gifna försäkringar. Kejsarinnan kunde vara fullkomligt öfvertygad att allt, som rörde denna punkt, skulle ordnas i enlighet med hennes önskningar. Markow yttrade med en axelryckning, att han troget skulle anmäla konungens svar för kejsarinnan, men förutsåg, att hon

ej skulle nöja sig dermed. Inga föreställningar hjelpte. Den återkomne Markows målningar af alla de faror, som kejsarinnans vrede skulle medföra, återgåfvos af Stedingk, den ende, som tilläts säga sin mening. Intet kunde förmå konungen att handla emot sitt samvete. Slutligen förmådde dock Stedingk konungen att lemna följande skriftliga svar: „Jag hoppas vara känd af kejsarinnan, så att hon ej tviflar, det jag håller mina löften. Jag gifver henne mitt hedersord, att ej besvära storfurstinnan, min tillkommande gemål, uti utöfningen af hennes religion, under förbehåll, att hvad Svensk lag stadgar, iakttages, ej heller att använda något öfvertalande, för att förmå henne ändra trosbekännelse."

Med denna förklaring affärdades Markow, som troddes ega många skäl att önska denna förbindelse bruten. Följden blef den förut skildrade scen, som drastiskt afslöt den tillämnade trolofningsfesten.

Så misslyckades, yttrar Stedingk, genom Gustaf Adolfs envishet och vidskepelse en plan, hvarigenom Sverige skulle intagit en plats bland de stora magterna, och ett tillfälle gick förloradt, hvilket ej återkom under denna konungs regering. Hvarken Sveriges intresse, ej heller Gustaf Adolfs pligt såsom konung, eller hans krona eller hans familj kunde förmå honom att ändra åsigter . . .

De som draga slutsatser af det närvarande, förutspådde en olycklig framtid, och en regering full af felsteg . . . . [1]).

Flere sidoinflytelser hade helt visst medverkat till denna brytning. Så hade danska sändebudet i Stockholm, grefve Bernsdorff, begifvit sig till Petersburg. Både Markow och ryska presterskapet torde ej ha varit otillgängliga för guld och uppviglingar från dansk sida. Bland de för Sverige lysande utsigter, som under förmälningsunderhandlingen öppnats af kejsarinnan, ingick nämligen utom en fördelaktig gränsreglering och betydliga subsidier äfven löftet om Norges eröfring. Att Gustaf Adolfs känslor för Alexandra svalnat, och att han i stället egnat storfurstinnan Elisabet, Alexanders gemål, en uppmärksamhet, som väckte uppseende vid hofvet, lemna vi derhän. Säkert är, att hon först riktade konungens håg till sin syster, den sköna Fredrika af Baden. De svårigheter, som yppat sig vid den skeft hopkomna förmälningsplanen, utgjorde tillräcklig anledning att föra konungens tankar på annat håll.

Försök gjordes att återknyta den afbrutna underhandlingen, men de blefvo fåfänga. För att hindra ett utbrott af kejsarinnans vrede undertecknade hertigen ett fördrag, som försäkrade Sverige

---

[1]) Schinkel-Bergman, Minnen ur Sveriges nyare Historia, 3 sid. 205.

om ryska subsidier, men tillika bland hemliga artiklar innehöll den förutnämnda ödesdigra fordran på prinsessans religionsfrihet. Konungen lofvade att lemna sin sanktion äfven till den omtvistade punkten, såframt erkebiskopen och Stockholms konsistorium dertill gåfve sitt bifall, hvarom bref ofördröjligen afsändes. Några dagar derefter lemnade konungen och hans följe Petersburg. Det var den 1 Oktober, och den 15 i samma månad mottogs konungen under jubel i Stockholm.

De många bryderier, i hvilka den unge konungen mot sin vilja invecklats, yppade för honom Reuterholms hänsynslösa egoism och hertigenförmyndarens svaghet samt bådas oskicklighet i alla värf.

Den 1 November 1796 blef konungen myndig, och redan några dagar innan dess var Reuterholms fall beségladt. Ej utan skäl kunde Rosenstein yttra, att knappast någon svensk man varit mera allmänt hatad, än denne minister, om ej Erik XIV:s ryktbare gunstling, Göran Persson.

Efter Hjelmérs återkomst från Wismar finna vi i hans dagbok värdefulla bidrag till kännedomen om Gustaf IV Adolfs ryska förmälningsplan. Konungens giftermålspolitik synes ha ådragit sig dagboksförfattarens synnerliga intresse. Under den 4 Jan. 1797 läsa vi:

„Drysén [1]) meddelte mig följande curieusa och vigtiga documenter, rörande Konungens giftermål i Ryssland. Ifrån Härtig Carl egenhändigt skrifvet ifrån St. Petersburg:

„Kongl. M:ts nådiga befallning och vilja är, at när ÄrkeBiskopen [2]) får detta des öpna bref, han sig genast och ofördröjeligen til Stockholm begifver, samankallar Stockholms stads Consistorium Ecclesiasticum, för at med det gemensamt lämna skyndesamt svar på följande fråga: Om Hennes Käjserliga Höghet, Storförstinnan Alexandra Paulowna, som Kongl. Maj:t utsedt til sin Brud, och redan begärt af Hennes Ryska Maj:t, icke uti sine inre rum obehindradt må äga frihet, at, enligt den Grekiska Kyrkans bruk, förrätta sina andagtsöfningar, då hon sorgfälligt söker at undvika alt, som kan gifva derigenom orsak til förargelse och någon upmärksamhet, samt då hon för öfrigt uti alla Konungens andagtsöfningar, efter Lutherska Kyrkans bruk, deltager, och såleds må til godo njuta den Samvetsfrihet uti sin Gudsdyrkan, som den i Sverige almänt beviljade Toleransen, enligt

[1]) Peter Samuel Drysén var sedan 1787 notarie i hofkonsistoriet och ordinarie hofpredikant. Året derpå kyrkoherde i Adolf Fredriks församling i Stockholm och 1812 pastor primarius. Död 1818. Han var Hjelmérs jemnåring, frände och intime vän.

[2]) Uno von Troil. Ärkebiskop sedan 1786. Död 1803.

Högstsalig Konung Gustaf III:s. på Ständernas tilstyrkan, utfärdade Religionsfrihets förordning utstakar och stadgar? Hvaröfver Kongl. Maj:t i nåder ofördröjeligen och utan upskof förväntar ÄrkeBiskopens och Consistorii svar.

Petersburg d. 27 Sept. 1796.

Under min allernådigste Konung och Herres minderårighet

Carl.

Petersburg d. 27 Sept. 1796.

Vördige Doctor och ÄrkeBiskop, Commendeur af Kongl. N. O.!

Af innelyckte bref lär ÄrkeBiskopen inhemta ämnets vigt, beskaffenhet och nödvändiga skyndsamhet, i följe hvaraf jag får anmoda ÄrkeBiskopen, at vid des inhändigande genast afresa til Stockholm, samankalla des Consistorium, och med all den försigtighet, som ämnet fordrar, äska des svar och des bifall. Det är uppå detsama, som nu Rikets högsta välfärd hvilar, och det bör ej kunna blifva tvätydigt, då alla de personer, som der äro Ledamöter, äro uplyste, kunnige och erfarne, så väl uti sina pligter, som tilgifne Fäderneslandet och Konungahuset. Et afslag eller et tvätydigt svar åstadkomer strömar af blod och oräkneliga följder af olyckor, hvilka skulle blifva förebrående

skäl, som drabbade på deras skuldror, hvilka ej insett nödvändigheten at tala sanning, och finna de skäl, som bidraga til Rikets lugn och trefnad. Jag får fördenskul uprigtigt säga ÄrkeBiskopen sakens samanhang och min rena mening, utan förbehåll. ÄrkeBiskopen känner alt för väl de brydsama tvister, som en tid varit imellan Svenska Hofvet och det Ryska, samt äfven den krigsåska, som hotade Vårt Rike i våras. Genom flere negotiationer bemedlades dessa tvistigheter, och jag beslöt at göra med Kungen en resa til detta Hof, för at för en framtid sluta en förtrolig vänskap med den Käiserliga famillen, som skulle stadga lugn och rolighet imellan båda Riken. Under denna tiden, Kgl. Maj:t intagen af de egenskaper och behag, som utgöra Hennes Käjs. Högh. Storförstinnans Alexandras person, fann han för godt at begära Hennes hand af Hennes Farmoder, H. M. Ryska Käisarinnan, som härtil gaf med nöje sit bifall til en förening, hvilken til alla delar värd de höga personer, som den ingick, skulle för evigt stadga vänskap imellan båda Riken, och förskaffa Svea land et hitintils saknadt lugn på denna sidan. En alliance Traktat gjordes på dessa grunder, som i följe deraf utom andra fördelagtiga vilkor stadgar en ny gräns, hvilken fredar landet och ökar vår gemensama säkerhet; men alla dessa förmoner hafva blifvit med vissa vilkor afslutade, och det

förnämsta är det, at Hennes Käis. Högh. Storförstinnan skulle, med bibehållande af sin Religion, få njuta den inskränkta Religionsfrihet, som stadgan af 1781 föreskrifver, nämligen utöfningen af densama blott uti sina inre rum, då hon i alt annat skulle rätta sig efter Svenska Bruk och Seder. Denna clause, mera som en säkerhet för Hennes Ryska Maj:t, i anseende til et vidskepeligt prästerskap, än såsom nödvändig skyldighet, då Hennes Käis. H. Storförstinnan skulle koma til Sverige, har blifvit af Kgl. Maj:t så vida bifallen, at den ej underskrefs, om icke Doctoren och ÄrkeBiskopen, samt Stockholms Stads Consistorium dertil afgåfvo sit bifall och tilstyrkan, eller deremot hade något at invända; men ifall ÄrkeBiskopen och Consistorium ansåg detta kunna bifallas, ville Kongl. Maj:t genast Traktaten ratificera. Nu får jag tillägga, at utan detta bifall blifver aldrig Traktaten utaf, ej heller något giftermål. I följe af alla dessa omständigheter, har medföljande Konungens öpna bref blifvit til ÄrkeBiskopen afsändt, och jag väntar deruppå med största bekymer Ert svar. Utom detta svar blir saken om intet, et evigt hat blir imellan bägge Riken, krigets fakla oundvikligen uptänd, och des låga ej utsläckt förrän den svagares undergång. Jag vil ej omtala de biomständigheter och olyckor, som upkoma af dessa tilfälligheter. ÄrkeBiskopen känner för väl vår

ställning, vårt folks tänkesätt och alt hvad som medföljer krigets följder, grannars hat och verkningar, så inom som utom landet, för at jag behöfver vara vidlöftig och sådant här anföra. Det är fördenskul med den vissa förtröstan af den kännedom jag äger om ÄrkeBiskopens kärlek för sit Fäderneslund, det han med alla sina krafter bidrager, det han och sina ämbetsbröder uti Consistorium ej gifver annat svar uppå Konungens bref, än et sådant, som är klart och tilstyrkande, så väl til Konungens sällhet, som landets lugn, hvilket i annat fall är säkert om anfall och krigsutbrott. Jag besvär fördenskul ÄrkeBiskopen, uti den store Gudens namn, den Gudens, som ser in i allas hjertan, som älskar fred och hatar blods utgjutelse, som vil at folken skola lefva i fred inbördes, och som stadgat Religionen icke til förföljelse, men til sin dyrkan och til sina verks begrundande, för at gifva honom ärona, och känna derigenom lycksaligheten, vid den same Gudens namn, hvars helgedom Er i synnerhet är anförtrodd, och vid hvars heliga altare vi beseglat en inbördes fredens förening, at I så begån, at detta svar må blifva bifallande, klart och utan tvätydiga ord, ungefärligen uti följande uttryck: „På Eders K. M:ts nådiga til„frågan, får jag ÄrkeBiskop, och vi Ledamöter af „Stockholms Stads Consistorium i underdånighet „svara: Den år 1778 På Rikets Ständers underdåniga

„tilstyrkan af Kgl. M:t i nåder utfärdade Religions-„frihets förordningen är klar, det en Luthersk un-„dersåte kan ingå uti äkta förening och band med „en undersåte af hvad annan lära, som hälst; och „som deruti intet annat undantag för Svenska Drott-„ningen sig befinner, så kan E. K. M:ts tilkom-„ande Gemål, enligt des innehafvande Religion, „utöfva sina andagtsöfningar inom des rum, utan „at de kunna leda den rena Lutherska till förfång.“ Jag förväntar mig af ÄrkeBiskopens vanliga nit för Fäderneslandet, des tilgifvenhet för sin Konung, des vänskap för mig, at et sådant svar ofördröjeligen mig tilhanda komer. Nu mera öfverflödigt at uprepa vidare alla de svåra och oundvikliga följder af et nekande och annat tvätydigt. Jag försäkrar at vigten af detta stadgar Sveriges sällhet, eller grundar des fall. Med beständig aktning och vänskap förblifver med Gud alsmägtig, vördige Doctor och ÄrkeBiskop, samt Commendeur af K. N. O. beständigt Eder rätt väl affectionerade

Carl.

À post. Jag får nu vidare erinra, at största skyndsamhet i akt tages vid svarets afgifvande, och at detsama aflämnas til den person, som detta bref til ÄrkeBiskopen öfverlämnar, och som om des vidare fortskaffande undfått nödige Ordres.

Vördige OrdensBiskop och Öfverhofpredikant! [1]).

Jag har anmodat Doctor Murray at öfverlämna Er detta bref. Han skal vidare underrätta Er om des ändamål. Om tiden det medgaf, skulle jag vidlöftigare tala; men redan sysselsatt med flere skrifvelser, är jag nu i denna stunden nödgad at åberopa mig, hvad jag deruti skrifvit. Biskopen inser vigten af Consistorii svar, och des kärlek för Fäderneslandet, des tilgifvenhet för Konungen och kanske någon vänskap för mig gör mig öfvertygad, at han med sin inflytelse bidrager til sakens lyckliga utgång och min tilfredsställelse. Om ej saken vore af den vigt, som den verkligen är, om den ej angick flere tusende menniskors lif, skulle jag intet på et sådant sätt yrka des bifall eller des skyndsamhet; men den fordrar båda. Det är i Edra händer jag öfverlämnar det nu, försäkrad, at ni gör dertil Er flit, och at min önskan upfylles, genom Eder åtgärds bidragande kraft. Jag lemnar projectet til det svar jag väntar at Consistorium gifver på Konungens fråga, och får för öfrigt försäkra Biskopen om den vänskap, med

[1]) Johan Gustaf Flodin. Sedan 1786 pastor primarius och lärare i kristendom för dåvarande kronprinsen Gustaf Adolf. Af förmyndareregeringen 1792 utnämnd till öfverhofpredikant och den unge konungens biktfader. Dennes trångbröstade religionsåsigter ega helt visst samband med Flodins utpreglade renlärighet. Död som biskop i Westerås 1808.

hvilken jag altid förblifver Eder väl affectionerade

Carl.

Min Kära Murray! [1])

Ni lär blifva förundrad at få bref af mig ifrån en så aflägsen ort: men saken är af vigt, och jag litar på Er tilgifvenhet, Er kärlek för Fäderneslandet och Er vänskap. Saken är i korthet denna. Ni känner alt hvad som förefallit imellan Ryssland och Os. Nu är det på vippen at blifva antingen väl, eller ock et evigt krig. Käisarinnan ger Os en ny gräns, subsidier, förmoner och alt, men des Sondotter är panten, som skal försäkra alt detta. Kungen tycker om Henne, och Hon förtjänar det. Hon har blifvit begärd; men religionen har varit et hinder. Det måste undanrödjas . . . . . Hon lämnas ej, med mindre Religionsförordningen i Sverige får koma Henne til godo, och sker det ej, så hafve Wi et krig på halsen. Sätt Er nu i min belägenhet. Jag har tagit det parti at kalla Ärkebiskopen ifrån Upsala, för at församla Stockholms Stads Consistorium, som fått befallning at utlåta sig deröfver. Säger det

[1]) Gustaf Murray, sedan 1774 hofpredikant samt hertig Karls och hans gemåls biktfader. Efterträdde Flodin som pastor primarius, sedan som biskop i Westerås. Död 1825.

ja, enligt det project. som härmed följer. och som jag särskildt gifvit ÄrkeBiskopen vid handen. är saken god. Säger det nej. så är kriget oundvikligt. Jag anförtror detta. Var nu min vän och hjelp mig. Arbeta på Edra vänner, Edra medbröder. De böra ju hälre frelsa Riket från Blodsutgjutelse, än at opponera sig uti en sak. som är af et så litet värde. som en inskränkt Religionsöfning uti et inre Cabinett, och som kan hända ändå ej komer til någon verkställan. För Guds skul hjälp mig i denna saken. Bruka Religionsfrihetsförordningen. och var mit bistånd i denna saken. Tala med Flodin på mina vägnar och Petrejus. Den förre skrifver jag nu til. den senare får jag ej tid til. ty jag har mer at skrifva, än någon tror. Jag litar på Er i denna saken. Den angår Rikets väl, min personella välfärd och heder, och Konungens lugn. Farväl. min kära Murray. Jag lefver och dör Eder väl affectionerade

Carl.

À post. Jag har skrifvit om detta vidt och bredt til ÄrkeBiskopen. Öfverlägg med honom; men för Guds skul. at jag får snart svar. och det utan tvätydighet. Biskop Flodins bref får jag be Er sjelf öfverlämna honom; och som tiden ej medgifvit, at jag kunnat repetera hvad jag har sagt, har jag åberopat denna min skrifvelse til Er. hvilken Ni äfven kan visa honom.

År 1796 d. 9 Oct. som var en Söndag kl. 4 e. m. hölls Consistorium uti Kyrkoherde huset vid St. Nicolai Församling. Närvarande: ÄrkeBiskop Troil, OrdensBiskop Flodin, Doctor Asplund, Murray, Borg, Lüdeke, Petrejus, Bergstén, Hachenburg, Lehnberg, Wallenius, Jungblad, Drysén.

Sedan samtlige Consistoriales voro samlade, föreställde ÄrkeBiskopen, at det ärende, som nu til öfverläggning förelägges, vore af högsta vigt och granlagenhet. Hr Doctorn och ÄrkeBiskopen upläste häruppå Kgl. M:ts under den 27 Sept. 1796 uti St. Petersburg af H:s Kgl. Höghet, Härtigen at Södermanland egenhändigt författade, och med Konungens Sigill försedda nådiga befallning och öpna bref, så lydande: — se ofvanföre — hvarefter Hr Doctorn och ÄrkeBiskopen tilkänna gaf, at högstbemälte H:s Kgl. Höghet härmed bifogat et egenhändigt handbref til Hr ÄrkeBiskopen af detta innehåll: — se ofvanföre —. Sedan at detta var upläst, yttrade sig Hr ÄrkeBiskopen at et ämne af granlagare vigt icke kunnat honom och Consistoriales föreläggas. Skyndsamhet vore anbefalld, men förhastande vådligt. Vi äre, mine Herrar, Gud, Konungen och fäderneslandet ansvarige för vårt beslut. Samvetets dom, almänhetens röst, efterverldens omdöme, böra vara os helige. Hr Doctorn och OrdensBiskopen Flodin, och Doctor Murray upläste äfven sina ifrån

sama höga hand undfångna bref, rör:de ofvannämnde Kongl. Maj:ts allernådigste befallning. Flodins bref lydde så: — som ofvanföre intaget är —. Af det til detta ärende hörande införes följande ur Murrays bref: — se ofvanföre —. Derefter togs denna högst vigtiga Kgl. M:ts fråga uti nogaste öfvervägande. Man fann med största bekymer och oro den af H:s Kgl. Höghet på et så rörande sätt beskrifna stora våda, hvarutinnan Kgl. M:t och hela riket voro stadda, och til hvars förebyggande och undvikande Hr ÄrkeBiskopen och Consistorium borde, i hvad på dem ankomer, svara hvad med lag, samvete, medborgerlig och ämbetspligt förenas kan, och pröfvades derföre nödigt, at, så mycket tidens korthet kunde medgifva, taga all möjelig kännedom af alla til detta höga ärende hörande Kgl. Stadgar och författningar, hvaröfver, med högsta och största flit efter bästa vett och samvete, länge discurerades. Men som tiden led in på sena aftonen, och Consistorium ej nu kunde stadga sit beslut, åtskildes Hr ÄrkeBiskopen och Consistorium med öfverenskomelse, at, sedan de hos sig självfve hvar och en ännu närmare öfvertänkt detta högst vigtiga ärende, i morgon, måndag, kl. 8 d. 10 å sama ställe til vidare öfverläggning samanträda.

Den 10. Närvarande, som i går.

Sedan Hr ÄrkeBiskopen samt Domkapitlets Ledamöter hunnit samla sig, fortsattes öfverläggningen

rörande den af Kgl. M:t i nåder föreställda fråga, hvarom förra dagens Protocoll handlar, och komo slutligen Hr ÄrkeBiskopen och samtlige Consistoriales öfverens om följande underdåniga svar:

„Den år 1781 d. 24 Jan. på Rikets Ständers underdåniga tilstyrkan af Kgl. M:ts högstsalig Hr Fader i nåder utfärdade förordning om Religions Friheten stadgar tydligen, at en fri och otvungen Religionsöfning är, öfver hela riket, med des underliggande provincer tillåten. Den gifver Svensk man rätt, at ingå äkta förening med främande af hvilken Christen lära som hälst, med det förbehåll, at de barn, som af sådant äktenskap födas, skola uppfostras uti och bekänna sig til den rena Evangeliska Lutherska läran. Den utstakar äfven tydligen, at dessa enligt sin innehafvande Religion få utöfva enskild andagt inom sina rum. Denna lag är tydlig och klar. Dessa rättigheter kunna ingen bestridas, då intet der utaf är emot Guds eller borgerlig lag stridande; och då enligt denna höga författning Religionsfriheten hålles inom sina gränser, kan icke heller derutaf något men eller förfång för den rena Lutherska läran vara at befara. Då underteckuade i underdånighet öfverlämna tillämpningen af denna lag til i fråga varande vigtiga ärende, hvarom Kongl. Maj:t i högståberopade skrifvelsen os allernådigst behagat underrätta, til Kgl. M:ts egen högstupplysta vishet, tro vi os hafva upfyllt

hvad på vår underdåniga åtgärd beror. Svenska församlingen är och kan vara trygg, då den uti Kgl. M:t vördar sin första medlem, sit yppersta hufvud på jorden. Den nedkallar ock med brinnande nit ifrån himlen välsignelse öfver en Konung, som med Gudsfrugtan, mildhet och rättvisa råder öfver allas hjertan, och hvars visa beslut säkert stadgar des och fädernеslandets oskiljagtigt förenade väl."

Och skulle detta ord från ord til underdånigt svar å ofvannämnde öpna nådiga bref expedieras, samt nu renskrifvet underskrifvas: hvarförinnan Doctorn och ÄrkeBiskopen flere resor tilsporde samtlige Consistoriales, om de härmed voro alla nögde, hvilket med enhälligt ja besvarades. Hr Doctorn och ÄrkeBiskopen samt Consistorium beslöto slutligen, at detta Kgl. M:ts öpna bref in originali, jämte ofvannämnde höga handbref i afskrift, och detta protocoll, renskrifvet och af ÄrkeBiskopen och Consistoriales samfällt underskrifvet, skulle til framtida säkerhet i et convolut inläggas, med samtlige närvarandes Sigiller förses, och uti Rikets Ständers bank, emot undfående af Respective vederbörandes recepisse, förvaras. Hr Doctorn och ÄrkeBiskopen emottog Consistorii underdåniga svar, med löfte at detsama til Hr ExpeditionsSecreteraren Edman, emot quitto tilställa.

Den 12 justerades protocollerne för d. 9 och 10. Som ÄrkeBiskopen, Flodin och Murray försäkrade sig ej kunna in originali lämna H:s Kgl. Hög-

hets. Härtigens handbref, så förbehöll sig Consistorium, at på vederbörlig requisition få originalerne. Afskrifterne underskrefvos. ExpeditionsSecreteraren Edmans quitto skulle biläggas. ÄrkeBiskopen och Consistoriales skulle underskrifva Protocollerne. Öfverenskoms, at, i morgon, försedda med brukliga Sigiller, samanträda, at, i convolut, inlägga dessa acter med påskrift: Stockholms Consistorium tilhörigt; och får ej uttagas utan ÄrkeBiskopens och Consistorii samfällda requisition.

Utom hvad således amtsmässigt intaget är, berättade Kyrkoherde Drysén, at en skrift, undertecknad af Exp. Secr:ne Edman och Hochschildt, deruti de på et trängande sätt yrka, dels at Consistorii svar måtte inrättas efter ofvananförde föreskrift af Härtigen, försäkrandes på heder och ära, at Consistorium ej ägde andra författningar at rådfråga, än Religionsplacatet, och Regeringsformen af år 1772; hvilken skrift sedermera återtogs; dels at detta svar måtte strax aflämnas: i hvilken afsigt Courieren redan under första Sessionen stod sadlad utanföre kyrkoherdehuset, at strax det sama expediera. I Härtigens bref til Murray, hade blifvit honom lofvadt Pastoratet Leksand, om han igenomdrefve saken. Drysén själf var den, som gaf tonen til det svar, som afgick, hvilket, ehuru svagt och timide, dock var ärligare än det som fordrades.

Utom föregående hörde jag genom andra berättelser, rörande denna sak, at man i Petersburg legat åt Kungen på alt möjeligt sätt, at ingå i denna förening, medels oförändrad Religion af Prinsessan, så at man til och med gjort knäfall för honom. Under negociationen hade Käisarinnan lofvat, at Prinsessan 3 månader efter ankomsten til Sverige, skulle förändra Religion, men då akten deröfver var upsat, och skulle Konungen föreläggas, var der infördt, at hon skulle behålla sin Religion, och hafva ett Grekiskt Capell på Slottet. Konungen refuserade at skrifva under, beropandes sig på Wästerås arfförening, deruti säges, at den som upför på Thronen en person af annan Religion, skal själf vara Kronan förlustig [1]). Käisarinnan blef häröfver ganska förbittrad, och skal hafva yttrat sig: „Je suis étonnée de voir un jeune homme de 18 ans s'opposer à moi, pendant ce que dans 30 ans j'ai gouverné l'Europe." Under hela vistandet i Petersburg, skal sedan hafva varit til den sista vekan, då de hade en privat entretien af 7 timar seul à seul, och hvarefter en Correspondance öpnades genom billetter, en faselig köld

---

[1]) Biskop Wingård säger i ett bref till biskop Wallenstråle den 4 Nov. 1796: „den som ännu icke fyllt 18 år, var den ende, som visste att åberopa sig på Norrköpings beslut." Att konungen rätt bedömde sitt presterskaps åsigter i toleransen, lider intet tvifvel.

imellan honom och henne. Det försäkras til och med, at om Gumman blifvit vid lif, hade et krig varit oundvikligt til våren. Gr. Fabian Fersen skal i synnerhet legat efter Kungen, som uptagit det mycket illa, och skal det vara orsaken, hvarför han tog afsked, då han kom hem. Alliance Tractaten blef af Härtigen, Reuterholm, von Essen, och Stedingk underskrifven, men skulle sedermera ratificeras af Kungen, då han blef myndig. Hvar och en af Excellenserna fingo vid underskriften 5,000 Ducater; men utom des i Présenter, Reuterholm til et värde af imellan 30 och 40 tusen Rubel; Stedingk 30,000 och v. Essen 20,000. Imedlertid slog calculen för förmyndare Regeringen illa ut. Ty subsidierna, som lofvades strax, blefvo ej betalte; ej heller den Prinsessan lofvade Brudskatten. Man måste således göra et lån i Holland för 200,000, hvarpå Statscontoiret fick befallning, at utfärda obligationer. Vid hemkomsten återfordrade Härtigen brefven ifrån Consistorium."

Dessa intressanta interiörer från konungens ryska resa har Hjelmér meddelat i sin dagbok. Om de anförda akternas autentiskhet kan en hvar lätt förvissa sig, enär de ännu finnas i behåll. De öfriga uppgifterna ega åtminstone värde som uttryck för en i Stockholm gängse uppfattning om den äktenskapsfars, som i Petersburg utspelats.

IX.

Under året 1797 förekomma i Hjelmérs dagbok uppgifter om efterspelen till de mecklenburgska och ryska förbindelserna om hvarandra i kronologisk ordning. Som dessa numera icke inverka på hvarandra, vilja vi för sammanhangets skull följa en i sänder.

Vi låta alltså vår dagboksförfattare först meddela de förvecklingar, till hvilka brytningen med prinsessan Lovisa Charlotta af Mecklenburg-Schwerin ledde.

Den 12 Jan. 1797 uppkallades Hjelmér till rikskansleren med anledning af ett bref som ankommit från hertigen af Mecklenburg-Schwerin. Det innehöll egentligen nyårsönskan, men slöts med det uttalandet, att om också icke de glada förväntningar, till hvilka — efter föregången högtidlig förlofning — H. K. M. i upprepade uttalanden gifvit berättigande, gått i uppfyllelse, så måste hertigen dock desto angelägnare önska, att de hinder, hvilka hitintills afhållit H. K. M. derifrån, under det förestående nya året så mycket snarare och lyckligare skulle undanrödjas. Under samma datum läses vidare i dagboken:

„Häröfver syntes Kungen hafva blifvit stött, ty RiksCantzleren sade, at om man kunnat förmoda, at en sådan clausel varit i brefvet, hade

man återsändt det oupbrutet, så mycket mer, som Titeln på utanskriften var orätt, i det Arfvinge til Danemark var utelämnadt. Det beslöts såleds, at Présidenten Klinkowström skulle, efter sin ankomst hit, skrifva til Présid. Devitz, och relevera såväl det ena som det andra: imedlertid nyårsönskan besvaras."

Den 2 Febr. „Jag fick en billet ifrån Landshöfding Rosenstein [1], som anmodade mig at råka sig inan kl. 1 i Beredningsrumen, för en ganska vigtig saks skul. Då jag infunnit mig, sade han mig, at man nu redan vore i Negociation med Meklenburgska Hofvet, rör:de giftermålet, och at man fått bref ifrån Présid. Devitz; och som man ej kunde läsa hans styl, så ville man, dock under förbehåll af den största tystnad, nyttja mig at läsa dem, och öfversätta ifrån Tyskan. Jag borde til brefvets undfående gå kl. 1/2 2 til Hofmarsk. Bar. Strömfelt, der jag då skulle träffa H:s Ex:ce Wachtmeister, och få det af honom. Detta skedde, men som brefvet befunnits vara på fransyska, så behöfdes ej mit biträde; utan mig sades, at jag blott skulle tiga med altsamans, och framför alt ej låta märka mig för RiksCantzleren, at jag veste något häraf: emedan blott Kungen, Klinkowström, Wachtmeister och Rosenstein hade förtroendet deraf, och jag kom framdeles at nyttjas vid correspondancen."

[1] Förut konungens lärare.

Den 13 Febr. Gick til Bar. Klinkowström, som i går komit til staden. Han låg och var eländig i gikt. Platen träffade jag hos honom, och sedan han gått, berättade mig gubben vidare förloppet af Kongens giftermåls angelägenhet, sedan vi reste från Wismar. Då Présidenten nämligen komit hem, hade han förestält Kungen, at han borde skrifva til Meklenburgska Hofvet, hälst detsama i den declaration det gjorde i Oct. månad, sådant äskade, vid Konungens infallande myndighet. Présidenten fick i anledning häraf befallning at skrifva till Présid. Devitz, och förklara: at Kongl. Maj:t, sedan han nu sjelf tilträdt Regeringen, gåfve fullkomlig sanction til den declaration, som Présid. Klinkowström d. 9 Oct. förl. år gjort. Och som Kgl. Maj:t funne, at Prinsessan borde hafva en slags dedommagement, så önskades at begäran derom måtte göras ifrån Meklenburgska Hofvet. På detta hade nu Devitz svarat — se den 2 Febr. — och gjort en parallele härimellan och RiksCantzlerens note af Febr. månad förl. år, jämte andra acter, hvari Kongen så högtidligen gifvit förbindelser ifrån sig. Hvad dedommagementet angår, utbad Härtigen sig Konungens tillåtelse, at få öfverlämna sit intresse i Danska Regeringens [1]) hän-

---

[1]) Slägtförbindelser funnos mellan danska och mecklenburgska hofven.

der. Denna begäran trodde Présidenten Klinkowström, at Kongen ej skulle vilja ingå uti."

Den 2 Mars. "E. m. var jag hos Présid. Klinkowström, som berättade mig, at et nytt bref ankomit ifrån Présid. Devitz, fullt med Radotage, hvari i öfrigt begärdes, at man ville göra et godt och snart slut på förmälningssaken i Ludvigslust. Presten Sahlberg, som informerat Prinsessan i Svenskan, var i dessa dagar hemkomen, och hade recommendationsbref med sig til Regeringen ifrån Hofvet om befordran. Han hade varit qvar til d. 22 Jan. och personligen väl bemött och väl belönt. Äfven hade Härtigen sändt in och begärt afsked för sin Son, som är Capitain vid Svea Garde."

Den 12 Mars. "Var f. m. hos Présid. Klinkowström. Han berättade mig, at i förgårs hade RiksCantzleren varit hos honom, och öfverlämnat til honom, at til Härtigen af Meklenburg öfversända: 1:o Konungens svar på nyårsönskan, hvarvid skulle anmärkas, at i Titeln borde en annan gång intagas: Arfvinge til Danemark. 2:o Prins Gustafs afsked, med hvilken följde et bref från Kungen af innehåll: at ehuru ej brukligt i Sverige vore, at någon finge afsked, som ej själf det begärde; så ville H:s M:t i anseende til förev:de omständigheter dock ej vägra Härtigens begäran."

Den 14 Mars. "E. m. var jag hos Présid. Klinkowström, som berättade, at RiksCantzleren

nu fått svar ifrån Schwerin. Om Hofvet der gjort något steg til arrangement eller visat sig benäget at emottaga något dedommagement, fick jag ej veta; men väl at Devitz's bref innehållit ampra föreställningar emot Svenska Hofvets conduite, med åberopande af alla de acter, man der har i händerna härifrån, som alla försäkra om Kungens ståndaktighet".

Den 16 Mars. „Den correspondancen, som nu blifvit entamerad imellan Meklenburgska Hofvet, genom RiksCantzleren, skal vara nog grof, och förebåda, at man å Svenska sidan ej vil gifva något dedommagement. RiksCantzleren skal ibland annat hafva nyttjat denna expression til Devitz: je vous conseille, Mr le Président, d'user de bonnes paroles, pour faciliter le dedommagement que le Roi veut accorder à la Princesse."

Den 2 April. „Présidenten Klinkowström hade ifrån Présid. Devitz fått Prinsessans af Meklenburg Portrait, gjordt i Berlin, med underskrift: fiancée au Roi de Suède 1795. Det var superbt gjordt; men ej likt, och Gubben Devitz var mycket missnögd at det utkomit."

Den 15 April. „Kamarherr v. Platen, som för någon tid sedan reste härifrån til Ludvigslust, hade ankomit, men blef refuserad at emottagas af Härtigen af Meklenburg."

Den 23 April. „En stund hos Présid. Klinkowström, som berättade, at svar i dessa dagar ankomit ifrån Présid. Devitz i Schwerin af följande innehåll: at om han i sin sista skrifvelse til Riks-Cantzleren brukat några starkare uttryck, så vore de blott en följd af den smärta, han som gamal och trogen tjänare kände öfver det, som rörde Meklenburgska Hofvet i förmälningssaken; och efter Kongen refuserade alla bona officia af andra Hof, så öfverlämnade man ock til honom sjelf at göra sina propositioner til dedommagement för Prinsessan, hvarefter man ville gifva sit svar derpå."

Den 2 Maj. „Jag var hos Présid. Klinkowström. Han hade i går varit uppe hos Kongen, som talt med honom i Meklenburgska saken; och hade han hört vara i project at bjuda Prinsessan 6,000 Rdr årligen. Danska Ministren hade anmält sig i dag til besök hos Présidenten, och han förmodade, at det var i afsigt at tala med honom uti denna sama sak."

Den 3 Maj. „Råkade f. m. Hofpred. Sahlberg, som varit vid Meklenburgska Hofvet och lärt Prinsessan Svenska. Han kunde ej nog berömma Hennes Talanger."

Den 22 Juni. „Var i morgons hos Présid. Klinkowström, som i går ankomit tilbaka til Staden. Han berättade at nu vore ändligen bref inhändigadt ifrån Schwerin, af innehall: at Prinses-

san för sin del funne sin outrage så stor, at hon ingen reparation i penningar kunde emottaga, utan öfverlämnade alla sina prétensioner til sin Fader. I anledning häraf fordrade nu Härtigen Staden Wismar och Amtet Neukloster, dock så at Han ville af deras värde betala öfverskottet af det, som Kongen tänkt at ge Prinsessan i penningar, såsom dedommagement."

Vi lemna nu förvecklingarna med mecklenburgska hofvet, som redan länge inskränkt sina förhoppningar till skadeersättning åt prinsessan. Från rysk sida skola vi finna, att hoppet om en förening mellan Gustaf Adolf och Alexandra ännu en tid fortlefde.

X.

Efter Gustaf IV Adolfs afresa från Petersburg gjorde kejsarinnan Katarina ett sista försök att återupptaga giftermålsunderhandlingen, i det hon afsände en grefve Gollowkin till Stockholm. Som lockbete erbjöds Norges krona. Oaktadt konungen både af erkebiskopen och doktor Murray blifvit afstyrkt från hvarje medgifvande i fråga om den ännu fordrade religionsfriheten för prinsessan, ville man ej låta de förespeglade fördelarne gå förlorade. Ryska sändebudet bemöttes derföre med

stor utmärkelse, och till Petersburg affärdades generalen, baron Klingspor [1]) med nödiga instruktioner för fortsatta underhandlingar. Redan före hans framkomst hade den gamla kejsarinnan, träffad af slag, aflidit den 17 Nov. 1796, och sonen Paul bestigit tronen.

Kejsar Paul önskade intet högre än sin dotters förbindelse med den svenske konungen, som fortfarande var föremål för hennes uppriktiga kärlek. Härtill kom, att Paul var besjälad af ett lifligt hat till det danska konungahuset för förlusten af sina Holstein-Gottorpska arfländer och derför med en viss glädje förnyade anbudet af Norge som brudgåfva för Alexandra. Det ifrågasattes att gifva Danmark ersättning uti Sveriges tyska stater. I hvilket fall som hälst var kejsaren beredvillig att med 50,000 ryska bajonetter understödja sitt förslag. Men äfven nu förstörde Gustaf Adolfs obegripliga samvetsgrannhet och religiösa betänkligheter alla dessa gryende förhoppningar, säger Schinkel i sina „Minnen ur Sveriges nyare historia.“ Huru nära man stått en lycklig lösning af denna för vårt fäderneslands öde vigtiga fråga, låter oss Hjelmérs dagbok erfara. Vi följa nu denna under första hälften af året 1797.

[1]) Det var samme man, som tolf år senare vållade Sverige Finlands förlust.

Den 5 Jan. „Blef f. m. kallad til Riks-Cantzleren, åt hvilken jag skulle skaffa en hop paper, som visade, at Konungens giftermålssak var i full gång. Ock hade Ryska Ambassadeuren i går företräde."

Den 13 Febr. „Förliden natt hade Ambassade Secreteraren Jennings ankomit som Courier ifrån St. Petersburg. Detta föranlät Platens bortresa. Åtminstone hade han sjelf utspridt, at honom hade blifvit befaldt at dröja här, tils en Courier, som väntades ifrån Petersburg, ankome. Möjeligt är, at han nu fick någon Commission til det Meklenburgska Hofvet."

Den 14 Febr. „Klinkowström berättade mig, at en hemlig Committé rörande Konungens giftermål i Ryssland vore nedsatt, bestående af Riks-Drotsen, RiksCantzleren och Baron Taube."

Den 17 Febr. „Ett rykte gick, at Ängland, Preussen och Danemark voro de, som genom penningar upviglade Ryska presterskapet at lägga sig emot Prinsessans Religionsförändring, efter dessa Puissancer ej ville at vår Kung skulle inga uti en så nära alliance med det Petersburgska Hofvet."

Den 20 Febr. „Ryktet sysselsatte sig i dag med, at Petersburgska Hofvet hade komit under fund med en plan emot Konungens lif; och at det vore för denna orsakens skul, som Jennings hitkomit som Courier. Han skulle nämligen få sit

pass i en Caffékop [1], men Möllersverd hade komit ut sama dag på Haga at varna Konungen, och då hade man gifvit Caffét til en hund, som strax dog. Detta är utan tvifvel det sama, som jag hörde för någon tid sedan, och hvilket nu blifvit almännare. Vare dock härmed som det vil, så hade detta rykte gått tämligen vida. En man från Östergöthland frågade mig, om jag hört något derom, sägande at han derifrån själf blifvit tilfrågad. Kungen skal en tid bortåt hafva varit vid illakt humeur. Andre tilskrifva detta Ryska giftermålet. Käisaren skal ge efter mer och mer. Käisarinnan vil för all del, at det skal gå före sig; men Kungen själf skal ej vara porterad för någon förbindelse. Vid des afresa ifrån Petersburg förl. år, skal han hafva skrifvit en billett til Käisaren, då varande Storförsten, hvari han sagt: „qu'il ne vouloit pas gener la conscience de la Princesse;" ehuru Hon lofvat honom, at så snart hon kome til Sverige, ville hon changera Religion. Denna billetten skal nu ge anledning til dispute. Gollowkin, som för någon tid sedan reste härifrån, ankom åter hit i Lördags."

Den 7 Mars. „Var e. m. hos Présid. Klinkowström. Han berättade, at Kongen i går uti en Conseil deciderat sig för förmälningen med den Ryska Prinsessan, och skal hafva gifvit efter i

---

[1] Före utgången af 1796 hade konungen frigifvit denna öfverflödsvara.

Religionspunkten. I dag lossades fartyget, hvarpå de uti Petersburg undfångne Présenterne förl. höstas, befunnits. Den stora spegeln af 8 alnars längd, som Kungen fått, var i kras. Den värderades til 10 à 12,000 Rdr, och det gjorde mig ondt, at se en så vaker pièce skadad. Et ohyggligt rykte gick i dag i Staden, at Härtig Carl skulle i går e. m. kl. 4 hafva blifvit arresterad; men som befans ogrundadt."

Den 8 Mars. „Det förljuddes i dag, at Jennings skulle i morgon gå tilbaka til Petersburg med resultatet af beslutet i Conseillen i förgårs."

„Biskop Troil och Landshöfding Wetterstedt ifrån Upsala voro dessa dagarne här på Befallning. I hvad afsigt, hade ej afhörts."

Den 10 Mars. „I dag berättades åter, at Kongen aldeles afslagit förmälningen med Ryska Prinsessan, så framt ej det inryncktes i Tractaten, at hon ville changera religion. I öfrigt hörde jag berättas, at Kungen ej skal vara så arbetsam på Haga, som det föregifvits. Han lägger sig kl. 11 och stiger up kl. 10 om mornarne. Läser blott biblen, skrifver sällan eller aldrig, och ser ej gerna någon hos sig. Skal vara svår emot sin betjäning och helsa på dem med skälsord, om de ej göra som han vil."

Den 22 Mars. „I går afton var Souper hos Härtiginnan, hvarest anmärktes at Kungen, som

förr talte mycket med Ryska Ambassadeuren och Gollowkin, nu var mycket trumpen, och isynnerhet ej talte ett ord med dessa. Hvaraf man drog slutsats, at Kungens svar til Käisaren i förmälningssaken ej varit favorabelt til des framgång."

Den 26 Mars. „I förgårs på Soupéen hos Prinsessan — hvilken länge varit sjuk i frossan, men nu blifvit återställd — visade Kungen sig lika kall emot Gollowkin, som förleden hos Härtiginnan. Han helsade på honom på långt håll, men talte ej et ord vid honom. Baron Klingsporre, som hela tiden varit i Petersburg, och äfven var ämnad at följa Käisaren til Kröningen i Muscou, väntades ock hem i dessa dagar."

Den 27 Mars. „F. m. hade Gollowkin afskeds audience. Han fick en brillanterad gulldosa, men utan både Konungens Portrait och Chiffer; och blott med en blå sidenlapp under glaset."

Den 30 Mars. „Det berättades at Gen. Gollowkin ej velat mottaga gulldosan. Nu hade han blifvit sjuk, så at han ej kunnat anträda sin resa. Det säges af harm."

Den 28 April. „Klinkowström, General Klingsporre och Bar. Wrede dubbades till Seraphimerriddare. Klingsporre, som nyss var återkomen ifrån Ryssland, hade fått i présent af Käisaren en ring med en ovanligt stor solitaire, samt 5000 Duc."

Den 15 Maj. „Sedan et par dagar hade man den underrättelsen här, at Gollowkin fått desaveu för alt det han gjort här, och at Ryska Käisaren uptagit mycket illa, at han ej emottagit présenten, ej velat råka RiksCantzleren i Cantzli collegii Sessions rum m. m. och at Amb. Budberg fått befallning at inställa sig hos Kungen, da han blefve buden till Haga, samt på alla ställen, der Konungen kunde råkas".

Den 29 Maj. „Cons. Not. Almqvist var hos mig. Han berättade et samtal, Doct. Flodin haft med Kungen skärThorsdagen. Han önskade at Kungen snart ville gifta sig, och at det kunde ske med den Ryska Prinsessan, hvarigenom mycken blodsutgjutelse skulle sparas och et mägtigt stöd vinnas för Riket, uti en sådan granne. Kungen hade svarat, at han för sin del gjort dertil så mycket hos honom stod, och om det nu icke ginge i hop, så vore det en försynens skickelse. Han sökte undvika krig: at med Käisarinnans död hade det gått underligt til: hon hade haft en så eländig död, och just i det cabinettet, som hon varit så ovettig emot honom uti."

Den 21 Juni. „Öfverste Lieutenant Baron Silfverhjelm talade om Konungens giftermål, ansåg för hans största olycka, om det ej gick i lås: men trodde, at redan alt vore arrangeradt, så at Ryska Prinsessan til och med skulle behålla sin Religion.

Han berättade at Käisaren fordrat Klingsporrens parôle d'honneur, at des dotter skulle behålla sin religion, men ingen ting fordrat af Kongen: at afsigten härmed skal hafva varit at menagera Kongen et kryphol: ty då Prinsessan komit i Landet, skulle hon changera och Bar. Klingsporre desavoueras."

Den 13 Juli. „Kongen skulle om Söndag (den 15) resa til Carlscrona. Åt middag med Fjellman på Hagalund. Kl. 4 kom jag hem, och halp honom med öfversättning ifrån Danskan af Salig Kungens Heyraths Contract, hvaraf jag slöt. at nu vore alt arrangeradt i Ryssland med Konungens giftermål. Det sades ock at han sjövägen skulle gå ifrån Carlscrona til Riga, der Käisaren var."

Den 15 Juli. „Kl. imellan 10 och 11 f. m. reste Kongen ifrån Staden, sedan han installerat en Regering. bestående af RiksDrotsen. RiksCantzleren, Amiral Cronstedt i stället för AmiralitetsÄmbetet, Bar. Mörner i stället för Krigsbefälet och Landsh. Ugglas, som föreställde Öfverståth. i Stockholm. Han hade i sin suite, Kamar Junk. Möllersverd, Capit. Lieut. Gr. Piper. Grefve Mörner ifrån Cabinettet och Lif Med. Rung. och reste härifrån til Carlscrona, dit äfven Amiral Cronstedt följde honom. och sades skola resa derifrån til Reval at möta Käisaren i Ryssland."

Att konungens färd styrdes åt helt annat håll, än vår dagboksförfattare gissat, skola vi snart finna. Några veckor förut hade Stedingk på konungens befallning till kejsaren framlemnat ett bref, som tvärt afbröt alla vidare underhandlingar med Ryssland i förmälningsfrågan. „Detta skedde under en stor fest, som gafs vid hofvet, och hvilken genom denna obehagliga händelse blef en verklig sorgefest. Kejsaren blef mycket ond, kejsarinnan kunde ej heller dölja sin förtret, men deremot tycktes Alexandra, den englalika varelsen, endast med sorgens och försakelsens stilla, vemodiga undergifvenhet se alla sin ungdoms ljufvaste drömmar försvinna.“ [1]).

Storfurstinnan Alexandra blef förmäld med erkehertig Josef af Ungern. Hon dog tidigt.

XI.

Under året 1795 hade Gustaf IV Adolf friat, fått ja och trolofvat sig i Mecklenburg-Schwerin. Följande året hade han friat och fått ja i Petersburg, men trolofningen blef ej af. År 1797 stodo nya förmälningsplaner på dagordningen. Sedan flera förslag framstälts, vände konungen sina tankar

[1]) Schinkel-Bergman: Minnen ur Sveriges Nyare historia, IV. s. 20. Efter Stedingks Depesch af den 18 Juli 1797.

till den sextonåriga Fredrika Dorotea Wilhelmina, dotter till markgrefven Karl Fredrik af Baden och dennes första gemål Karolina Lovisa af Hessen-Darmstadt. På fädernesidan ledde denna prinsessa sina anor från Wasahuset. I fjerde led härstammade nämligen den nyssnämnde markgrefven från markgrefven Fredrik VI af Baden-Durlach och dennes gemål Kristina Magdalena, Karl X Gustafs äldre syster, och sålunda dotter af Pfaltzgrefvinnan Katarina samt dotterdotter af Karl IX. Det markgrefliga huset tillhörde derjemte den evangeliska trosbekännelsen. Den för sin fägring bekanta prinsessan hade, som vi erinra oss, gjort ett mägtigt intryck på konungen, då han i Petersburg såg hennes porträtt hos den förtjusande systern Elisabet, gemål till storfursten Alexander, numera rysk tronföljare. Man antog, att kejsar Paul icke illa skulle upptaga denna nya giftermålsplan.

Det var för att se denna sin tilltänkta brud, som konungen företog den nyss omförmälda resan. Om denna och de närmast följande händelserna låta vi nu vår dagboksskribent berätta.

Den 27 Juli. „Man hade i dag haft allahanda Anecdoter om Kongens resa. Af Bulletiner, som ankomit, veste man at han d. 15 komit til Nyköping, bevistat Gudstjensten d. 16 der, och legat i Linköping, farit d. 17 til Ekesjö, inträffat i Carlscrona d. 19, hvarifrån Han gått til Christianstad,

Man hade i går haft bref ifrån Carlscrona af Amiral Modée, som berättade, at han skulle gå ifrån Christianstad til Ystad, och så til Stralsund. Vissa här supponerade, at han skulle fara til Darmstadt at gifta sig. Andre mente til Saxen. I Ekesjö hade han gifvit Cour. Mycket folk samlades utanföre. Kungen öpnade fönstren och ställde sig til almänt åskådande. Men då ingen tog af sig hatten, vände han sig hastigt om och släppte ned rullgardinerna. Han anmodade Borgmästaren at ge til känna, huru suiten upförde sig i sina quarter."

Den 29 Juli. „Ett rykte sade i dag, at Kungen skulle resa til Wien, och gifta sig med Ludevig XVI:s Dotter. Det försäkrades at hvarken RiksDrotsen eller RiksCantzleren fått förtroende af Kungen, hvar han skulle resa. Det förljuddes at Ryska Ambassad. Budberg fått sin rappel."

Den 5 Aug. „Et säkert ogrundadt rykte sade i dag, at Kongen varit i Wismar och farit derifrån til Gadebusch."

Den 8 Aug. „Vi hade i dag med posten följande underrättelser om Kongens resa. Han hade ankomit til Stralsund d. 26, och blifvit om bord, tils vagnarna voro utskepade och förspända, då han strax reste igenom staden, utan at tillåta någon tala vid sig. I Wismar hade han varit den följande dagen, och stigit af hos Gartz, äfven så in-

cognito, och legat så om natten i Ratzeburg. Han skal resa under namn af Grefve Piper" [1]).

Den 14 Aug. „Om Kungens resa hade man följande Anecdote. I Wismar hade han skickat efter Commendanten; men han var ej hema; derpå skickade han til den som hade befälet i Staden — förmodl. Cap. Préen — och låter helsa ifrån Lieut. Gustafsson, at han skulle koma til honom. Denne svarar: „Gustafsson har ej längre til mig, än jag har til honom. I öfrigt äter jag nu." Kongen åt hos Gartz och blef et par timar. Men ingen Préen hördes af." —

Den 18 Aug. „I dag hade vi den underrättelsen om Kongens resa at han varit uti Hannover, Pyrmont och Brunsvig, och skulle gå öfver Coburg til Carlsbad. Bar. Taube hade rest nedat Baden och Carlsruhe."

Den 20 Aug. „Uti bihanget til de sist ankomna Tyska Tidningarna N:o 126 för den 9 Aug. lästes följande annonce, som man trodde vara införd af Härtigen i Meklenburg, och syfta på vår Kung:

„Un jeune Seigneur de distinction voyageant en Societé ayant échapé à quelqu'un qui se trouve en particulière relation avec lui; et qui desiroit lui donner des nouvelles de la plus grande importance: celui-ci prie chaque aubergiste, et maitre des postes

[1]) Enligt en annan samtidig uppgift under namn af Lieutenant Berger. Anteckningar. Stockholm 1797.

du Mecklenbourg de porter le dit étranger sur son retour à s'écarter de sa route, pour prendre à Suerin au bureau des expéditions les dites informations de la dernière conséquence. Messieurs les maitres des postes et Aubergistes, ou autres qui voudront faciliter au jeune voyageur les moyens du transport le plus aisé sur Suerin peuvent s'assurer d'une généreuse reconnoissance au bureau d'expédition de la dite ville."

Den 25 Aug. „I dag ankom med de Tyska Tidningarna den underrättelsen, at Kongen blifvit i Weimar förlofvad med Prinsessan Fredrika Dorothea Wilhelmina af Baden Durlach, at Badenska Hofvet rest honom til mötes i Weimar [1]) i största incognito, och at General Taube negocierat denna förbindelse i Carlsruhe."

Den 28 Aug. „Det berättades, at Kongen med det Ryska Hofvets aveu ingått sin förbindelse med Prinsessan af Baden, och at wi således ej hade något krig at befara. I går reste Drabanterne honom til mötes, och i morgon skulle economien resa efter. Han återväntades til i början af nästa veka. I dag reste Ryska Ambassadeuren härifrån."

Den 1 Sept. „Man erfor i dag med Posten, at Kongen rest d. 20 ifrån Berlin och ankomit d. 23 til Stralsund, der fêter för honom gjordes.

[1]) Andra uppgifva Erfurt. Anteckningar. Stockholm 1797. Adlerbeth. Hist. Anteckningar.

Äfven berättades, at Han mot sin afsigt komit til Stralsund vid bortresan; ty han ville landa i Lübeck, men måste för storms skul löpa in i Stralsund."

Den 3 Sept. „I afton sent kom Kongen hem til Haga. Han hade tagit norra vägen åt Örebro och Wästerås. Kl. 10 kom Han in til Staden, och kl. 11 dissolverades Regeringen."

Den 4 Sept. „Kongen tog i dag emot rapport i Staden. Jag kom något sent. De högsta Ämbetsmännen hade sedan Privat audience. Bland andra Présid. Klinkowström, som undanbad sig, för sin helsas skul, at göra resan ned til Stralsund, för at möta Drottningen; hvilket Kongen beviljade, så at han nu blott kome at fara til Carlscrona.

Kongen skal hafva varit munter och nögd, och berättat, at han mycket talt med Kongen i Preussen rör:de Meklenburgska saken, och at K. i Preussen lofvat at ej deltaga deri. Kongen hade i öfrigt befalt Klinkowström skrifva til det Meklenburgska Hofvet med tilkännagifvande at han ej tänkte gifva Prinsessan mer, än han redan bjudit henne."

Den 8 Sept. „I dag läste man i Tyska Avisorna, at Prinsessans af Meklenburg, Louise Charlotte, förlofning med Prinsen af Saxen-Gotha, blifvit publicerad d. 27 sistl. Aug. vid Hofvet i Ludevigslust. Denne artikel var, förmodligen på anstalt derom, ställd näster en af Carlsruhe, i hvilken un-

derrättelsen lämnades om Vår Kongs förmälning der. Présidenten Klinkowström berättade mig, at han i dag med bref ifrån Présid. Devitz fått tilbaka de Présenterna, som Kongen gifvit Prinsessan af Meklenburg; äfven fått tilbaka en afskrift af et bref, som Prinsessan af Meklenburg skrifvit til sin Far, hvari hon ber honom inga penningar taga emot, som en dedommagement för den Outrage hon lidit; samt skicka tilbaka Présenterna, „parce-qu'elle ne vouloit garder le moindre indice, par lequel elle pouvoit se rapeller les torts, qui lui ont été faits à la face de tout l'univers." Kongen hade utan sensation tagit emot dem, och blott sagt, at de komo väl til pass. Prinsessan hade ock begärt at få igen sina. — Det började grunkas, att Ryssland ej skulle vara nögdt med Kongens närvarande parti heller."

Den 9 Sept. „Jag var f. m. hos RiksCantzleren, af hvilken jag fick mycket arbete at sätta up; så at jag var hela e. m. sysselsatt at skrifva. Nämligen Ambassadeurs Creditif för Bar. Taube, Procuration för honom at vigas i Konungens ställe med Prinsessan, Kongens Heyraths-Contract och bref til Camar-Collegium om fonders anslående til de i Contractet stipulerade summor."

Den 10 Sept. „Sedan jag suttit hela natten på 1 ½ tima när mot dagningen, samt hela f. m. och skrifvit, gick jag til RiksCantzleren med mina

Projecter, som der justerades. Var sedan hos Présid. Klinkowström, som i morgon skulle resa hem til Ringstad. Han hade 2 qvällar i rad varit på Haga hos Kongen, och gått igenom tilkomande Drottningens Hofstat. Han sade sig hafva anmält mig til Handsecreterare hos henne. Kongen skulle hafva svarat, at han ej kunde nämna någon, förrän Hon anlände, at lönen, 100 Rdr. vore så liten, at det ej stort lönte mödan, at Han ingenting hade emot mig, men kunde ej ge något löfte: at Présidenten ingenting skulle säga mig derom, at jag icke måtte taga det som et löfte: at han ville hafva mig i minne, och Présidenten skulle framdeles få erinra derom. Han stackare, skal Kongen hafva tillagt, är ock en som var med vid den oangenäma Ambassaden til Meklenburg" [1]).

I dag publicerades från Predikstolarna Kongens giftermål och kl. 12 skötos 128 skott i 4 omgångar. Aftonen var Cour och Gala: men ingen vidare notification och ingen gratulation. Nu mera började grunkas, at Ryssland verkligen ingen ting vest af detta alt, och at det torde blifva föga nögdt dermed. I afseende härpå skal Kongen hafva sagt til någon strax efter sin hemkomst: „nu är det gjordt: det kan ej mer hjälpas." Då jag f. m.

[1]) Enligt en dagboksanteckning under den 19 Jan. omnämner Hjelmér, att Konungen beviljat honom 100 Rdr B:co Hamb. i respenningar från Wismar.

var hos RiksCantzleren, anmälte sig Ryska Chargé d'Affairen, men blef ej mottagen. Alla Ministrarne hade fått del af Kongens tiltänkta giftermål, och svarat skriftligen i ganska höfliga termer; men Ryssen icke. Man supponerade at han ingen ting ville lämna skriftligt häröfver så länge, utan blott mundligen gratulera."

Ett litet inpass kunna vi ej neka oss att här göra, eftersom det rör en person, som förut spelat en vigtig roll i våra dagboksanteckningar.

Den 11 Sept. „I dag berättades, at Reuterholm på upresa hitåt varit på Finspong. Der hade han skrifvit i Bar. de Geers album: „Lyckan tog sit lån; men han behöll sin ära. Gustaf Adolf Reuterholm, nu mera blott en vandrande Riddersman, med valspråk: nec aspera terrent." Derifrån hade han farit til sin Farbroder i Westmanland, och skal hafva varit på Rosersberg hos Härtigen, då Kongen var der, hvaröfver den senare var mycket susprenerad [1]). Härtigen skal hafva varit mycket missnögd, då Kongen notificerade honom sin förlofning. I går var han ej med vid publika spisningen; men dock på Couren."

[1]) Reuterholm hade efter sitt fall uppehallit sig utomlands och sedan Juni hos sina slägtingar Gyllenstjernorna i Skåne. Den 19 Nov. omtalas „Reuterholms Lettre de Cachet". Han hade fatt order att resa från Örby, ett grefve Gyllenstjerna tillhörigt gods 1 mil från Stockholm, och att icke på 10 mil nalkas Staden.

Den 26 Sept. „Jag var f. m. och tog afsked af Présid. Klinkowström, som i morgon tillika med den öfriga Hofstaten skulle resa til Carlscrona Drottningen tilmötes. Hennes Far hade blifvit sjuk, och uppehållit hennes resa."

Den 30 Sept. „Kongen reste i dag kl. 8 tilkomande Drottningen til mötes, sedan han installerat en Regering under sin frånvaro."

Den 16 Okt. „Man hade i dag underrättelse, at De Konglige i går rest ifrån Carlscrona och skulle förliden natt ligga i Wexiö, och i natt i Jönköping. I Carlscrona hade Drottningen vid Debarqueringen haft en surprise. Man hade gjort et berg i sjön, och Officerarne, som rodde henne, styrde grade på det. Hon blef ängslig och började ropa. De fortforo med force, och som de skulle stöta på vid foten, öpnade det sig och visade en äreport, som man passerade genom."

Den 22 Okt. „Man hade i dag den nouvellen, at hästarna hade skenat med unga Drottningens bagage vagn, på et ställe imellan Jönköping och Ekesjö, och farit ned i en å, der all hennes garderobe blifvit bortskämt."

Den 25 Okt. „Hachenburg [1]), som varit med til Stralsund efter Drottningen, omtalte, at i et fönster hade man, vid illuminationen, sedt en mål-

[1]) Pastor vid tyska kyrkan i Stockholm.

ning föreställande: en Sugga, som trampade på et buffelhufvud, Badenska och Meklenburgska vapnet; med allusion til hvad med Kongens förmälning passerat. Utan all inscription."

Den 31 Okt. „I dag höll Drottningen sit intog ifrån Drottningholm och anlände kl. 1/2 2. Jag var åskådare deraf i Cantzli Collegii Sessionsrum. I afton skedde förmälningen i SlottsCapellet, kl. 8. Jag var e. m. och beság äreporten i mynningen af Fredsgatan, Fartyget som flaggade, och illuminationen på Borggården, bestående af marechaller och 4 obelisquer behängde med lampor."

Den 13 Nov. „Jag var f. m. hos Riks-Cantzleren rör:de äktenskapsContractet för Kongen. Présid. Klinkowström var hos mig. E. m. åter hos RiksCantzleren, der Baron Taube var: alt rörande ÄktenskapsContractet. Prinsessan medbragte hit 1:o 20000 Gyllen i dote. 2:o En summa af 60809 Gyllen, egna penningar, som hon fått af Ryska Käisarinnan. 3:o Parapharnale, som bestod i Juveler och smycken, och voro evaluerade til 49423 Gyllen. Sedan gick jag at se på almänna illuminationen. Den var rätt vaker på sina ställen, särdeles omkring Riddarehustorget, vid Myntet, Drottninge och Regeringsgatorna, Blasie Holmstorget, Skepsbron, Adolf Fredriks kyrka, och omkring Södermalmstorg; men vädret var ej aldeles gynsamt, emedan det något blåste och en stor del af påtända

lampor utsläcktes. Ej heller voro husen så almänt illuminerade, som man väntat. Jag trafvade omkring i smuts och trängsel från kl. ½ 7 til kl. 10."

Den 14 Nov. "Jag var i morgons hos Présid. Klinkowström. Han visade mig et bref ifrån Härtigen i Meklenburg, deri han förklarar, at han ej vil taga sina présenter igen: samt et ifrån Devitz såsom svar på Kongens proposition at gifva Prinsessan 6000 Rdr årligen. Härtigen tycktes nu begära (ty brefvet var mycket otydligt) at utan afseende om Prinsessan lefde längre eller kortare tid, få en summa af 100000 Rdr, som medels 6000 Rdr årligen skulle utbetalas til Agenten Pauli i Hamburg på 16 år och 8 månader: för at, som det sades, ej beständigt behöfva en uprepad påminnelse af den oangenäma händelsen med sin dotter, hälst han å sin sida vore benägen at glöma det framfarna. — Enligt Tyska Aviserna hade Prinsessan i Meklenburg blifvit den 21 Oct. förmäld med Prinsen af Saxen Gotha."

Den 19 Dec. "F. m. var jag i Conseillen, der Konungen lade sista handen vid sit ÄktenskapsContract. Kongen hade gifvit Drottningen i Vederlag för des 20000 Gyllen 8000 Rdr Sp., i morgongåfva 32000 Rdr, hvaraf skulle gifvas 2000 Rdr årl. interesse, samt i klädes och spelpengar 16666 Rdr 32 sk., så at hennes hela revenu var 19146 Rdr 32 sk. årligen, så länge hon lefde.

Öfverlefde hon honom, så skulle Gripsholms Slott vara des Enkesäte, och i stället för Lifgeding skulle hon hafva 63706 Rdr, så at hennes årliga revenu då blir 66666 Rdr."

Gustaf IV Adolfs sålunda timade förmälning utgör den naturliga slutpunkten för dessa dagboksanteckningar, som från den 1 Juli 1795 till slutet af December månad 1797 utförligt redogjort för denne konungs giftermålsplaner. Vi vilja blott ur ett i Hjelmérs dagbok intaget kungligt bref af den 10 Mars 1798 meddela slutuppgörelsen med det mecklenburgska hofvet och det några år derefter skedda öfverlemnandet af Wismar med område samt slutligen tillägga några reflexioner, som tränga sig på läsaren af de nu behandlade bladen ur den olycklige Gustaf Adolfs historia.

XII.

Gustaf IV Adolfs brytning med prinsessan Lovisa Charlotta af Mecklenburg—Schwerin kostade Sverige en dryg penningesumma. Skadeersättningen bestämdes till 100000 rdr. hamb. banco (motsvarande nästan samma belopp i rdr sp.), utgående med 6000 rdr årligen från Wismarska statsinkomsterna. Man räknade från Trinitatis 1798 till

samma tid 1813 jemte de 8 derpå följande månaderna: sålunda under $16^2/_3$ år.

Det från mecklenburgska hofvets sida föreslagna afträdandet af Wismar med område, amtet Neukloster och ön Poel, hvilken transaktion var nationen förhatlig, trädde först i Juni 1803 i verkställighet, då den olyckliga finansiella belägenheten tvang konungen till detta steg. Denna snart sista återstod af Sveriges stolta eröfringar i Tyskland pantförskrefs på hundra år till Mecklenburg—Schwerin för en lånesumma af 1,250,000 rdr hamb. banko, sålunda betydligt utöfver skadeersättningsbeloppet. Wismar skulle öfverlemnas efter 60 dagar.

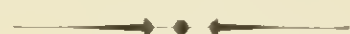
Äfven med öfriga förluster under denna vårt fäderneslands olycksperiod hade Gustaf IV Adolfs giftermålspolitik ett ödesdigert sammanhang. Under vistelsen hos det befryndade hofvet i Carlsruhe åren 1803—4 väcktes af franska emigranter hos konungen den olyckliga krigslust, som indrog Sverige i striden mot Napoleon och ledde till Pommerns förlust 1807.

Gustaf IV Adolfs nyckfulla behandling af förbindelsen med ryska hofvet alstrade ovilja från detta håll. Väl närmade sig den svenske konungen och kejsar Paul till hvarandra. De egde i hänsynslös despotism och hat mot franska revolu-

tionens omstörtningar samt i vreden öfver Englands tyranni på hafven starka anknytningspunkter. Efter kejsar Pauls våldsamma död den 23 Mars 1801 bestegs tronen af hans son Alexander, som var Gustaf IV Adolfs svåger. Men den halsstarrighet, som konungen i sitt förhållande till Ryssland lagt i dagen, betog Alexander hvarje hänsyn till en befryndad granne, som tydligen ådagalade, att han var vigd åt undergång. Under förvecklingarna med Napoleon prisgafs det gamla broderlandet Finland åt Rysslands eröfringslystnad 1808. Fäderneslandets fullständiga undergång afböjdes genom revolutionen af den 13 Mars 1809.

Det hvilar något öfvermåttan tragiskt öfver de öden, som följde denne siste krönte telning af Nordens båda frejdade konungahus. Det var denna olyckliga blandning af vankelmod och envishet, icke minst afspeglad i hans giftermålsplaner, som bragte honom undergång. Hans högmod och fåfänga kunna icke nedtysta medlidandets känslor. Hans största brist låg i sjelfva begåfningen, som icke stod i något rimligt förhållande till tidens stora händelser, i hvilka han på grund af sin oinskränkta magt hade fria händer att kasta sig och nationen. Redan tidigt hade han gripits af den nedslående tanken, att ett olycksöde förföljde honom och alla, med hvilka han trädde i beröring. Så bortgingo i förtid båda de prinsessor, åt hvilka han varit

nära att gifva sin hand. Att hans svåra lynne icke medgaf någon större huslig lycka, kunna vi redan af psykologiska skäl sluta. Vi vilja icke ingå i denna punkt, ehuru vår källa, Hjelmérs dagbok, lemnar många upplysningar om konungens husliga förhållanden. Vid öfverblickandet af Gustaf IV Adolfs lif och gerningar nödgas vi instämma i det yttrande, som den i sina omdömen alltid hofsamme Hjelmér fält öfver sin förre konung: „han var väl ej fullt vid sina sinnen.“

INNEHÅLL:

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 12 22 07 018 1